

Kysucká knižnica v Čadci v zriaďovateľskej pôsobnosti
Žilinského samosprávneho kraja

ŽILINSKÝ
samosprávny kraj
zriaďovateľ

S FINANČNOU PODPOROU
MINISTERSTVA KULTÚRY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Zborník
vybraných
súťažných
prác
účastníkov
45. ročníka
celoslovenskej
literárnej
súťaže
mladých
prozaikov

XL V. JASÍKOVE
KYSUCKÉ

Členovia odbornej poroty 44. ročníka celoslovenskej literárnej súťaže mladých prozaikov Jašíkove Kysuce pri položení kytice k Pamätnej tabuli Rudolfa Jašíka v Turzovke v roku 2012.

Zľava: Peter Holka, PhDr. Peter Mišák, PhDr. Blanka Králiková, riaditeľka Kysuckej knižnice v Čadci a PhDr. Jozef Špaček.

Obsah

Úvod	5
Krátko z histórie Jašíkových Kysúc	7
Hlavná cena	
Vlaky	13
Prémie	
Čo našla teta Svrčková	21
Ludský mýtus	23
Diagnóza	31
Prémia Jozefa Hnitku	
Zimný strih	37
Čestné uznania	
Rozumieť vode	43
Vonkoncom	49
Sťahovavé vtáča	56
Ferdo mravec	59
Polnočná	63
Lipový rád	65
Krajina	69
Tam a späť	73
Ceruzka na oči	77
2 – 1 = 0 matematické šialenstvo	80
Medzi jablkom a zemou	82

Úvod

Milí čitatelia,

predkladáme Vám výber najúspešnejších súťažných próz jubilejného 45. ročníka celoslovenskej literárnej súťaže mladých prozaikov Jašíkove Kysuce. Organizátormi súťaže sú každoročne: Spolok slovenských spisovateľov, Literárny fond Slovenskej republiky, Kysucká kultúrna nadácia a Kysucká knižnica v Čadci v zriaďovateľskej pôsobnosti Žilinského samosprávneho kraja. Finančne podujatie podporuje Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky.

Mediálnymi partnerami pri propagácii podujatia sú regionálne týždenníky: MY Kysucké noviny, Kysuce – Nezávislý týždenník Kysučanov, Dotyky - Časopis pre mladú literatúru a umenie a Orol tatranský - Revue pre mladú literatúru, umenie a spoločnosť.

Do 45. ročníka celoslovenskej literárnej súťaže mladých prozaikov Jašíkove Kysuce sa svojimi prácami zapojilo 62 autorov. V zborníku sú uverejnené víťazné práce menovaných autorov v pôvodnom znení, bez jazykovej úpravy, tak ako nám boli doručené na webovú stránku www.jasikovekysuce.sk - „súťaž 2013“.

Odborná porota v zložení Mgr. Marián Grupač (predseda), Prof. PhDr. Mária Bátorová, DrSc. a Mgr. Július Balco posudzovala v literárnej súťaži Jašíkove Kysuce 2013 všetky súťažné práce a navrhla udeliť ceny v tomto poradí:

Hlavná cena: Radovan Potočár (za poviedku *Vlaky*)

1. prémia: Monika Mičudová (za poviedku *Čo našla teta Svrčková*)
2. prémia: Dominika Moravčíková (za poviedku *Ludský mýtus*)
3. prémia: Katarína Želinská (za poviedku *Diagnóza*)

Prémia Jozefa Hnitku: Samuel Ondrija (za poviedku *Zimný strih*)

Čestné uznania:

Miroslava Kuřková, Martin Bednařík, Daniela Škulová, Patrícia Patzeltová, Katarína Hrabčáková, S. Ploig, Nada Liptáková, Osol Sisolou, Rasto Piovarči, Michal Mendel, Dominik Hlubina.

Súťažiaca, ktorá získala v roku 2012 jednu z prémie Literárneho fondu SR.

Krátko z histórie Jašíkových Kysúc

Pri príležitosti osláv 50. výročia narodenia spisovateľa Rudolfa Jašíka v decembri roku 1969 za prítomnosti zástupcov Ministerstva kultúry SSR, Zväzu slovenských spisovateľov, Osvetového ústavu v Bratislave, predsedu MsNV v Partizánskom, miestnych inštitúcií a organizácií bol urobený prvý krok k oživeniu tradície formou festivalu, osvetovo-kultúrnych slávností na Kysuciach. Vyvrcholením prvého dňa slávností bol autorský večer skupiny členov APROPO v réžii J. Rezníka a J. Šestáka, ktorý sa konal v Turzovke. Mladí autori Slovenska z klubu APROPO uskutočnili interpretáciu vlastných textov na počesť 50. výročia narodenia R. Jašíka za prítomnosti redakcie Mladá tvorba. Tento festival kultúry na Kysuciach pripomína pamätná tabuľa R. Jašíka na budove miestneho kultúrneho domu v Turzovke. Rovnako tak tu bola v roku 1971 inštalovaná pamätná izba R. Jašíka.

Literárna súťaž bola po prvý raz vyhodnotená pri príležitosti 10. ročníka Jašíkových dní v Turzovke v roku 1978 a o rok sa z nej stala súťaž mladej poviedky – Jašíkova Turzovka. Obe tieto udalosti si celkom zákonite podali ruky a Jašíkova Turzovka dostala spoluorganizátora – Nové slovo mladých.

V nasledujúcich ročníkoch získaval tento kultúrny festival stále viac priaznivcov, súťaž nadobudla celoslovenský charakter a odborná porota garantovala vysokú úroveň víťazných prác. Sprievodné podujatia ako autorské besedy, odborné semináre, výstavy a literárno-dramatické pásma, prebiehali v mestách a obciach celého kysuckého regiónu. V priebehu rokov sa menil i názov podujatia. Jašíkove dni sa zmenili na Jašíkovu Turzovku a napokon na Jašíkove Kysuce.

Mnohí súťažiaci mladí autori ako Peter Holka, Gustáv Murín, Rút Lichnerová, Ľuboš Jurík, Vlado Puchala, Vlado Balla, Pavol Rankov, Marián Grupač a iní, sú dnes známi renomovaní spisovatelia, ktorých tvorbu odštartovala práve celoslovenská literárna súťaž mladých prozaikov JAŠÍKOVE KYSUCE

Chronologický prehľad mladých autorov ocenených 1. cenou v celoslovenskej literárnej súťaži mladých prozaikov Jašíkove Kysuce od roku 1978, kedy bola súťaž po prvý krát vyhodnotená:

ROK	AUTOR	TVORBA
1978	Juraj Kusenda	Myši
1979	Peter Holka	Strážnik noci
1980	Martin Feldek	Pocťa Márii Višváderovej
1981	Gustáv Murín	Kolotoč
1982	Ján Malina	Zamknuté
1983	(cena nebola udelená)	
1984	Emil Borčín	Pozorovateľ
1985	Edmund Hladký	Bohdan
1986	Luba Nitrová	Hubert dolu hlavou
1987	Eugen Križo	Škola obozretnosti
1988	Lubo Sveton	Pani Mlynáriková
1989	Luba Suballyová	Parádny flop
1990	Vojtech Drozdík	Oči
1991	Pavol Rankov	Kontrológi
1992	Radoslav Olos	Čajová romanca
1993	Vladimír Puchala	Zaspávanie v zime
1994	Kveta Hovoričová	Orechové škrupiny
1995	Vladimír Balla	Die Zwiesamkait
1996	Eva Pribilincová	List mame
1997	Peter Karpinský	Synovia boží
1998	Alexandra Balážov	Telefonát
1999	Róbert Kačenák	Vrstevnice
2000	Janka Jesenská	Zvädnuté kvety v trinástej komnate
2001	Dávid Antony	Výber z poviedok
2002	Michaela Rosová	Hýeny a hajzli
2003	Peter Getting	Epizóda so zlým koncom, stredom, začiatkom
2004	Jana Lenčová	Denníky žien
2005	Dáša Krištofovičová	Don't eat the smokin'
2006	Gabriela Alexová	Polovica
2007	Ivana Dobrakovová	... ale tie dlhé múry sa tak rýchlo zbiehajú...
2008	Anna Vlčková	Migove
2009	Iva Polczik	WOODOO PANENKA
2010	Mathej Thomka	Fragmenty zo životnej púte šocheta Šóbu

2011	Soňa Uríková	
	pseud. DASHIELA	Vystrelím ti ružičku
2012	Zuzana Brossmannová	Dve tváre

Ocenení autori s kysuckou tematikou

1998	Marián Grupáč	Holuby
1999	Ján Podmanický	Žiť lepšie
2002	Peter Kubica	Cesty - necesty
2003	Milan Mataše	Kysucké reminiscencie na veci pravzľáštne

Prémia Jozefa Hnitku

2003	Milan Mataše	Kysucké reminiscencie na veci pravzľáštne
2005	Marek Holka	Velkonočná idylka Ranný nákup
2006	Eva Bačinská	Strom
2007	Eva Bačinská	Posledným vlakom
2008	Katarína Vargová	Anna jednoducho musí
2009	Radovan Potočár	NAPOLY
2010	Vanesa Jóriová	Nová kapitola života
2011	Vanesa Jóriová	Canis lupus
2012	Barborka Jarinová	Jedenásta a Návraty

Zostavovateľka

HLAVNÁ CENA

X J A Š Í K O V E
K Y S U C E N Ě

Vlaky

Zvonku musím vyzerať ako blázon, zúfalec. Prihrbené telo podopreté barlami zarámované v okne pohýnajúceho sa vlaku. Hlava obtočená obvazom. Kým si sadám, hlavnou hrdinkou obrazu je káva v plastovom poháriku, ďalej na rukách, topánkach a rukáve.

A na dlážke. Už sedím.

Ústa oproti sa vykrivujú do úsmevu. Zvyšok tváre nevidím, chlap skláňa hlavu, až kým ju celú nezakrýva šiltovka: na nej sa škerí malý zelený krokodíl, dva ďalšie na teniskách a kraťasoch. Meno zvieratka má majiteľ pre istotu napísané aj cez hrud.

Chlípem. Krokodíl si skladá šiltovku, prekladá nohu cez nohu, členok na koleno, a šiltovku si vešia na chodidlo. Otvára tlamu. Bojím sa, že na mňa vyskočí, presne tak ako krokodíly v dokumentárnych filmoch: najprv nič, predátor čaká, nehybne zíza na korisť a potom útok; ale nie, tento zíva, odľahne mi. Podopiera si hlavu a pohľadom dookola prechádza po nástupišti. Čaká, tipujem.

Vytahujem si knihu a usilujem sa o pohodlie, nohu si vykladám na radiátor pod oknom a vzápätí ju skladám, pod sadrou sa potím ako blázon, hrôza.

Prišla.

Krokodíl vyskakuje a tesne pred tvárou ženy otvára tlamu. Na pozdrav. Namiesto cvaknutia čelustí mlaskanie. Žena prechádza dlaňou po nápise na tričku a krokodíl pokračuje v pozdrave. Na okamih mám pocit, že každé mlasknutie sa musí odraziť od stien kupé ešte trikrát.

Je to modelka. Ak by sa niekto (na myslím mám krokodíla) pokúsil o pozdrav na líce, mihalnicami by mu poškriabala čelo alebo vyšklbla obočie. Krokodíl na líca nezdraví. Líca nevedia mlaskať.

Poznám ju. Kým sa dozdraví a usadí, som si istí. Nevideli sme sa niekoľko rokov. Modelka (vtedy Simonka) so mnou chodila do škôlky.

Postele sme mali akýmsi nedopatrením hneď vedľa seba, chlapec a dievča, spali sme presne tam, kde sa stretávali chlapčenské a dievčenské rady, nedopatrením. Ak nerátam chvílkové zlyhania, myslím, že v škôlke sme nespali nikdy.

„Aha,“ nadvihla paplón tak, aby si to učiteľka nevšimla.

Čakal som, že vymyslela nejakú hru, zahráme sa ju, kým ostatní spia; namiesto toho sa mi z pohľadu pod paplónom zakrútila hlava: pyžamové gate mala stiahnuté až po kolená a ukazovák sa dotýkala svojho telička presne na mieste, kde som mal oči, hneď ako paplón nadvihla.

„Toto je cilinka. Na cikanie,“ vysvetlila.

Z cilinky sa mi celkom rozpálili líca. Možno som očervenel. Možno zbledol.

„Teraz ty. Ukáž! Kde cikáš.“

Strýpol som.

„No tak. Ukáž cikáčik.“

„Pipíček,“ opravil som ju a pomaly nadvihol perinu. Naozaj pomaly.

Odvtedy sa mi pri Simonke líca nerozpálili.

Krokodíl sa začína venovať mobilu a Simonka, teraz modelka, sa pozerá na mňa. Pamätá si ma. Vykrivuje pery na pozdrav. Potom sa pýtam na čosi banálne a zbytočné, aby sme sa mali spolu o čom rozprávať, ale nevydrží nám to dlho.

MLčíme. Modelka ma skúma kúsok po kúsku, cez mihalnice to musí dať zabráť, a ja si pripravujem vysvetlenia, čo sa mi stalo, kde to bolo, prečo mám čelo obtočené obvazom, prípadne ako dlho to budem nosiť, či to bolí a podobne, ale modelka sa nepýta na nič, po chvíli ju začínam nudiť a zatvára oči, opiera sa o krokodíla a odfukuje. Spí. Predstiera, povedal by som.

Krokodíl a modelka sú výnimka. Všetci ostatní si dávajú na ľutovaní záležať oveľa viac. Ako Iva. V práci. Keď som sa viezol taxíkom z nemocnice, vedel som, že najbližšie týždne sa v škole neukážem a do práce pôjdem len preto, aby mi povedali, nech zostanem doma a odpočívam.

Nepovedali. Namiesto toho sa ma ujala Iva. Začala mi variť kávu a otvárať keksíky. Niekedy vkladá do úst. Keď som jej povedal, že so zlomenou nohou a rozseknutým čelom sa dokážem najesť aj sám, na niekoľko minút sa urazila. A odznova. Prehrabáva sa mi vo vlasoch. Keď sa stretneme, nikdy sa mi nepozrie do očí, kým na mne nenájde aspoň zopár špiniek. Neviditeľných.

Iva je Office Assistent. Office Assistent znamená sekretárka, ale namiesto office asistovania mi Iva zavadzia. Šéfovi o tom nepoviem nikdy. Som Creative Manager, nemôžem. Creative Manager znamená sekretárka. Okrem toho vraj šéf Ivu miluje. Pošepol mi to Julo. Julo je Chief Office Manager. Vie o všetkom. Chief Office Manager znamená sekretárka.

Na čiastočný úväzok som nastúpil od začiatku mesiaca. Bol to môj jubilejný pracovný pohovor. Čiastočne som si veril.

„Áno, skúsenosti s marketingom už mám.“

„Iste, zvládnem to. Výzvy milujem.“

„Angličtina advanced, nemčina stredne pokročilý a v taliančine mám už základy.“

„Microsoft Word, Excel aj Outlook. Mám vodičský preukaz skupiny B.“

„Dobré vlastnosti, ťažká otázka, milujem prácu v tíme, som cielavedomý a spoľahlivý. Mám rád zodpovednosť.“

„Zlé vlastnosti, neviem, je toho veľa, asi puntičkárstvo. Prílišná oddanosť práci. Prílišná zásadovosť.“

Pri ďalšom pohovore by sa mi konce veršov možno začali rýmovať.

Mám dvojníka. Je creative manager. Učím ho. Usmieva sa na klientov a prikyvuje so zaujatím. Raz za čas príde s vlastným nápadom. Od office asistovania si drží dôkladný odstup. Prekvapuje ma. Práca ma nebaví, ale on ju zvláda. Má rád zodpovednosť. Výzvy miluje. Prílišná zásadovosť.

Môj dvojník sedí vo vlaku a cestuje na školenie. Zajtra budem mať vďaka tomu voľno, ale on ním dnes zabije celý deň. Dve hodiny tam, tri a pol hodiny školenia, dve hodiny naspäť. Product placement a reklamný text. Krokodíl s modelkou určite cestujú inam.

Firma mi zaplatila lístok do EC vlaku. Potešil som sa. Týmto smerom som ešte necestoval. Bol som rád, že v medzinárodnom vlaku nestretnem nijakých známych, na dve hodiny sa stratím v medzipriestore, prestanem existovať, snáď stratím aj signál, oddýchnem si, zaseknem sa medzi dvoma svetmi a to zaseknutie si vychutnám. Do toho modelka.

Znervózňuje ma.

Upokojenie prichádza na štyroch kolieskach. Obrovská mužožena za vozíkom do kupé ručí názvy niekoľkých pív a sladených nápojov. Odpor nie je možný. Dokonalý obchodný plán.

Kupujem si plechovku piva za cenu menšieho súdka, krokodíl si pýta to isté a s očami nalepenými na mojom pive sa pripravuje na predstavenie.

Dávam si záležať. Tichučké zasyčanie. Ani kvapka. Dokonalosť.

Krokodíl otvára svoju. Plechovka mu syčí v ruke a vystrekuje pivo na celé kupé, krokodíl vstáva, s gejírom sa obracia striedavo k modelke a k oknu, hovorí, že ten chumaj (použil oveľa horšie slovo) s tým pivom musel hrať futbal, že najradšej by mu ho teraz tresol (znovu) o hlavu, nech si ho vychutná, dočerta (opäť).

Dokonalosť.

Po pive sa opieram o okno a zatváram oči. Len krátky oddych, na chvíľu. Nezaspím.

Zaspal som. Budím sa.

„Kontrola cestovných dokladov,“ nakláňa sa ku mne hlava s prievitnou pokožkou a poslednými vláskami zafarbenými na uhlovočierno.

Na okamih sa prelaknem.

„Your ticket, please,“ dodáva hlava pre efekt.

Podávam sprievodcovi lístok (chvíľu sa zdá, že ho neudrží), kontroluje ho, podáva naspäť a chatrnou chôdzou sa tacká ďalej. Nechápem, ako ma dokázal zobudiť.

„Náš rýchlik mešká asi desať minút. Z technických dôvodov,“ lúči sa.

Nerozumiem mu. Rýchlik. Écečko a rýchlik sú dve rozdielne veci. Je sprievodca, nosí uniformu a nepozná rozdiel.

Desať minút si, našťastie, môžem dovoliť.

Kým som spal, zaplnili sa aj zvyšné sedadlá. Vedľa mňa sa usadil starý pán s koženou taškou podopretou nohami v kockovaných papučiach na zips. Mobil vo vačku na košeli. Baretka. Prototyp.

Za ním vyčnievajú zvráskavené ruky s časopisom a na sedadle vedľa modelky sa objavila mniška. V plnej výbave. Čierna a biela, habit, tenisky. Rozmýšľam, aké to je. Byť mniška. V habite. V kupé s kúrením. Ak by som mal viac životov, vyskúšal by som toho veľa. Zvedavý by som bol na život mnišky, sprievodcu, modelky aj krokodíla. Zo všetkého najradšej by som ale ďalšie životy prežil ako básnik, dirigent, maratónsky bežec, pívny štangast, vinohradník, maliar, vojnový novinár, predseda vlády, herec.

Premýšľam ďalej. Takmer spím.

Dedko vytahuje z tašky banán a podáva si ho z ruky do ruky. Drží ho ako dáždňik. Bezradne banán ohmatáva prstami raz jednej, potom druhej ruky. Váha.

Už nezaspím.

Myslím na svojho dedka. Keď som s ním bol naposledy, doma mu išlo o krk. Za lakeť ma dotiahol do špajze a ukázal na dlážku.

„To je ananás,“ utvrdil sám seba v tom, čo vidí.

„Ananás,“ upokojil som ho.

„Otvoríš to?“

„Ošúpem.“

Chirurgický zákrok som predvádzal na stole v kuchyni, pripadal som si ako Jesenius, prvá verejná pitva, dedko ma sledoval a nedýchal; keď bolo po všetkom, vysvitlo, že išlo o akciu, ananás kúpil v letákovvej zlave a dotiahol domov, rozčúľil babku a hádali sa, až kým nesľúbil, že ho otvorí pred vnúčatami.

Istý čas predtým podobne prišli k liči.

Kým zastaneme, dedko na banáne opatrne natrhne šupku.

Stojíme na maličkovej stanici natlačenej ľuďmi. Nepoznám ju. Po tabuľu s názvom stanice nedovidím. Prší. Nechápem, prečo tu náš vlak stojí. Cez okno sa mračím na nastupujúcich ľudí. Mám chuť vystúpiť. Kontrolujem čas: o štyridsať minút budem v cieľi.

Ulička sa naplňa ľuďmi zmierenými so státím.

Otváram okno, prší dnu, zatváram. Vydržím.

Do kupé sa pretláča postava v saku. Rozhliada sa. Potom vykrikuje číslo sedadla, na ktorom sedí krokodíl, ukazuje mu miestenku a sadá si vedľa modelky.

O chvíľu prichádza s miestenkou ďalší. Hráme lodičky. Ako v škole, cez voľné hodiny. Namiesto nábojov miestenky. Namiesto štvorčekovej siete šesť sedadiel.

„Štyridsať štyri,“ strieľa.

Odlahne mi. Zasiahol modelku. Odchádza do uličky za krokodíľom, bez pozdravu. Padol dvojité krížnik. Zostávajú štyria.

Vlak sa konečne hýbe.

Hneď po hre ma začínajú bolieť zuby. Celkom vzadu. Tlačia sa z ďasien, všetky naraz, sprosté zuby múdrosti, bolesť prichádza zo všetkých strán.

Ľudia v chodbičke ožívajú. Prichádzajú noví a starí sa rozchádzajú do strán. Neznámi ľudia sa začínajú rozprávať medzi sebou. Objavujú sa rodiny s deťmi, páriky dôchodcov, jednotlivci.

Dedko vracia banán do šupky a znepokojene vykúka do chodbičky, čosi sa deje, preskúma to, odbieha (pohyb nesúvisiaci s behom) a stráca sa za rohom.

Vracia sa s potláčaným úsmevom a všetkým nám o výprave referuje, ako by sme sa s otázkami prekrikovali jeden cez druhého. Vo vlaku cestuje politik. Bývalý premiér. S ochrankou. Sedí vo vedľajšom kupé.

Rozmýšľam, o aké voľby ide. Nevieť si spomenúť. Starý pán našťastie dodáva, že politik (jeho meno si pritom stále pletie s hokejovým brankárom) kandiduje do europarlamentu. Alebo za prezidenta, dedko si nepamätá. A možno ani politik nie.

Opäť zastavujeme. Nepáči sa mi to.

Cestujúci s nábojmi sa predierajú chodbičkou. Do nášho kupé vchádza pani s nedečakavým výrazom. Číslo, na ktorom sedí mniška, oznamuje hlasom, akoby vyhrala v lotérii, potápa čierno-biele políčko a z kabelky na sedadlo pohodovo vytahuje okuliare a časopis. Nedečakavý výraz nemizne. Kým sa usadí, sťažuje sa na počasie. Neskôr na železnice, ľudstvo a vedľajšie kupé.

Vchádza mladý muž, bez rozmýšľania si kladie tašku nad moju hlavu a oznamuje mi, že má miestenku. Potápam sa.

Kým vstanem, dvakrát dôrazne buchnem sadrou o podlahu. Nepomáha to. Ukazuje mi miestenku. Číslo vozňa, kupé a sedadla. Názov rýchlika.

„Toto nie je rýchlik. Ste v écečku. Nastúpili ste zle.“

Mladý muž sa mračí striedavo na mňa a na miestenku.

„Som v rýchliku.“

Zrejme ide o blázna.

„Ja týmto rýchlikom cestujem každý týždeň. Som dobre.“

Dedko s banánom, precmúľal sa už do polovice, sa pridáva na jeho stranu. Pani s nedečakavým výrazom vyzerá pobúrene. Dvaja ďalší hovoria, že sedíme v rýchliku.

Nezmysel. Zle som nenastúpil, vylúčené. O pol hodiny budem v cieľi, vystúpim a pôjdem na školenie. Vrátim sa rovnakou trasou.

Jeden z cestujúcich mi ponúka miesto. Odmietam. V tomto kupé už neverím nikomu. Odchádzam. Nájdem sprievodcu.

Pretláčam sa chodbičkou, som ľadoborec, ľudí rozrážam sadrou, stačí ju vztýčiť a kryhy sa rozostupujú sami, tlačia sa k oknám, rozprávajú jeden cez druhého, táriať o nezmysloch, nezastavia sa, nerozumiem im, ja som začal ho-

vorit až v štyroch rokoch, v škôlke posledný, logopedička nado mnou už lámala palicu, no aj tak nechápem, o čom som mohol rozprávať ako štvorročný, povedať niečo zmysluplné mám problém aj dnes, ľudia, čo táriajú do vetra, mi lezú na nervy, aspoň, že sa ustupujú, jeden mi otvára dvere, prechádzam do ďalšieho vozňa, sprievodca nikde, mám chuť si sadnúť, cítim sa ako na ceste do Darjeelingu, noha v sadre mi začína pulzovať, stavím sa, že rana na čele mokuva, ale kráčam ďalej, prechádzam vozňom bez politika, v uličke je len niekoľko ľudí, tlačím sa dopredu, ďalší vozeň, v uličke postáva iba jeden, vztyčujem sadru a zrýchľujem, zalieza do kupé, pokračujem, prechádzam do ďalšieho vagónu, opäť zrýchľujem.

Prvý vozeň bez kupé. Naplnený je iba dopoly. Sadám si. Oddychujem v predklone. Chlap v montérkach na sedadle oproti vytáča nohy do strany.

Vlak zastavuje. Zo stanice vychádza sprievodca. Rozhliada sa po prázdnom nástupišti, chvíľku postáva, nikto nevystupuje, vypravuje vlak a ešte chvíľu stojí v pozore. Hneď za stanicou zastavujeme opäť.

Chlap oproti nevyzerá prekvapene.

Z opačnej strany vozňa prichádza sprievodkyňa. Vymenili sa. Táto vyzerá pri zmysloch. Pomôže.

Po ceste k nej si hľadám lístok. Nie je v nohaviciach ani v peňaženke. Ak mi vypadol cestou sem, už ho nenájdem. Skôr ako sa naň sprievodkyňa spýta, zisťujem, prečo stojíme.

„Hneď sa pohneme, len sekundičku. Železnica je na tomto úseku jednokolejná, takže rýchlikom musíme dávať prednosť. Postojíme tu iba chvíľku. Sadkajte si.“

Hovorí tak rýchlo, až mám chuť poprosiť ju, nech to celé zopakuje.

Neprosím. Neďakujem. Nepýtam sa nič ďalšie. Odchádzam. Po vedľajšej kolaji rachotí vlak. Iba chvíľu. Nespomaľuje. My sa pohýname.

Medzi vagónmi si sadám na zem. (Nestretám nijakých známych. Oddychujem. Signál na mobile si nekontrolujem. Týmto smerom som ešte necestoval.)

Najostrejším zubom si spod nechtov vyberám špinu. Sedím a počúvam vlak. Medzi vagónmi ho počuť najlepšie. Pravidelný rytmus. Moje barly poskakujú na podlahe.

Škripot, pískanie. Zastavujeme.

PRÉMIE

X J A Š Í K O V E
K Y S U C E V .

*Monika Mičudová, Mgr.
33 rokov, Malacky*

Čo našla teta Svrčková

V Ducovom neďaleko Piešťan stával za Veľkej Moravy dvorec. To je také sídlo pre knieža-velmoža. Samozrejme, aj pre iných ľudí. Bývali tu v tých rozprávkových časoch všetci spolu.

Teta Svrčková je archeologička. Hľadá na Slovensku pradávne obydlia, domčeky, piecky i ohniská. A v nich, utajených pod zemou, nájde spústu starých a krásnych vecí. Šmyk-šmyk, teta ich očistí štetčekom od všelijakých nánosov hliny a zrazu má pred sebou hrnček, misu, ale aj nožik, náušnice a kadečo iné, čo ľudia mávali v tých dávnych dobách.

Raz tak hľadala po Ducovom a tamojšom dvorci, či tu niečo ostatní archeológovia-hladači pod nánosmi zeminy ešte nezabudli. Vravela mi, že naraz uvidela na kôpke zopár kameňov. Pre istotu ich začala odkladať nabok – a tu v jamke pod nimi zazrela čosi lesklého. Nieкто si tu pred dávnymi storočiami spravil skrýšku! A dal do nej – dva gombíky. Krásne, pozlátené, elegantné, šmrncovné, presne také, aké sa nosili za Veľkej Moravy. Vtedy totiž ľudia nemali skrine. Kdežeby. Ešte tak stoličku alebo nejakú poličku. Ak chcel nieкто niečo dobre ukryť, musel to vymyslieť ináč. Teta Svrčková mi ukázala gombíky v múzeu, kam všetky nálezy bývajú zavezené. A k týmto obom gombíkom sa viaže táto príhoda.

Velmožov dvorec teda stával na Kostolci pri Ducovom, aby sme boli presní. Bol veru dobre chránený. Jeho obyvatelia tu našli obranný val ešte hen z doby bronzovej, teda veľké hromady kamenia a hliny. Naň si pristavali drevo vedľa dreva palisádu. V dvorci stáli tri zrubové domy, z toho jeden dokonca s vežou. Zvieratká mali zvlášť vyhradený priestor. Na dvorci velmoža sa nežilo zle. Naši predkovia chodievali do kruhovitého kostolíka, ktorý tu tiež stál, pozerali v ňom na farebné maľby na stenách, počúvali sloviensku svätú omšu. Potom mohli ísť na poľovačky so sokolom i bez neho, tancovať, spievať, obrábať role, a aj bojovať. Remeselníci pri ducovskom Kostolci tkali, šili, miesili, kuli, tepali, granulovali. Na kostoleckom dvorci ľudia mohli nosiť krásne jemne tepané náušnice, ktoré sa dávali na uši, záušnice, ktoré sa dávali za uši, náramky i náhrdelníky. Tiež pestovali proso, pšenicu, ovos, aby bolo vždy niečo pod zub – veď okrem bravčovinky sa dbalo najmä na obilninové špeciality. A ešte niečo mali všetci Slovania radi – boli vášnivými včelármi.

A velmož? O ňom vám poviem, že bol náramný bonviván. Mal šaty zdobené krásnymi gombíkmi, na nohách mu zvonili ostrohy, aj keď sa práve nechystal na prechádzku s koníkom, a rád si k sebe pozýval igrícov. Tí svojimi pesničkami krá-

tili chvíle na ducovských hostinách.

Najradšej však mal med. Nechal si doňho namáčať sušené ovocie a pražené zrno, ale vychutnal si ho aj bez rušivých príchutí, ako vravieval. Nezriedka sa pod rôznymi zámienkami zastavil pod dvorcom pri včelároch a robil ochutnávku. Vždy vymyslel, prečo tam musí ísť. Aby vraj dozrel na tých lajdákov. Potom sa musel schladiť medovinou, lebo potreboval zabiť červíkov, rozprúdiť krv a zbystriť zrak. Preto sa zas aj podľa svojich telesných možností ponáhlal spať na dvorec, kde rýchlo prekontroloval zásoby. Jasnačka, že medu.

Takto mu v starostiach plynul čas. Až sa raz priblížil svadobný deň jeho synovca. Synovec sídlil až kdesi za riekou Moravou a pozval nášho veľmoža, aby určite prišiel, samozrejme, aj so sprievodom. Tak sa teraz v dvorci všetko chystalo na cestu. Pripravovali dary a nakladali ich aj so zásobami na vozy. Napokon prišli na rad veľké nádoby s medom, ktoré mali už dávno nachystané na chladnom mieste. Našli tam však iba jednu, aj tá bola skoro prázdna. Všetci sa veľmi preľakli. Ale nakoniec sa odhodlali ísť za veľmožom a prezradiť mu, že jeho pochúťka kamsi zmizla. Ani sa však k nemu nedostali. Hneď odo dverí sa na nich zniesol krik, aby sa pratali a celý sprievod sa hneď zberal na odchod. Nikoho k sebe pán dvorca nepustil. Jednému z dvoranov to nedalo a nedbajúc veľmožových vyhrážok, predral sa až k nemu. A uvidel to nešťastie! Veľmož ležal na kožušine, vedľa neho na zemi prázdna nádoba od medu, v ruke hrnček s medovinou a stonal a stonal. Keď zazrel dvorana, chcel sa posadiť a poučiť ho o slušných spôsoboch. Ako sa však dvíhal, z napätého odevu odleteli dva gombíky. Už to nevydržali. Dvoran ich zdvihol a vtom mu ducovský veľmož, náhle pokojný ako ovečka, vraví:

„Nechaj si tie gombíky, priateľko. Len nikomu nehovor, čo si videl. Ak ma ešte niekedy uvidíš zješť viac ako malý hrnček medu, hoď ich do vody na znamenie, že som nedodržel sľub. Ak ho však dodržím, nechaj si ich na pamiatku ako dar. Cítim, že na svadbu teraz asi nepôjdem.“

Dvoran to rýchlo pochopil, odišiel k ostatným a povedal, že pán ťažko ochorel. Ale prikazuje, aby na svadbu všetci odišli, pozdravili synovca a nabádali ho k čnostnému životu. Potom sa dvoran zase vrátil k veľmožovi, a pretože ten sa ešte nemohol hýbať a dvoran ho nemohol preniesť, vchod zavalil brvnami, aby sa k veľmožovi nik nedostal, a sám strážil obďaleč.

Už veľa času odvtedy uplynulo. Prišli dobyvatelia z východných stepí, dvorec schátral. Jedna skryška s gombíkmi však ostala. A ďalej...veď to už poznáte.

Dominika Moravčíková
21 rokov, Strečno

Ľudský mýtus

1.

Niekoľko zím po sebe mrzlo príliš skoro a jablká padali do snehu. Mama vravela, že je to tak odvtedy, čo otca zavreli do basy.

Už to boli štyri roky. Kláštor stále neotvorili. Posledné leto starý otec vyhlásil, že niekto z rodiny by mal ísť vypomôcť.

„Je to tradícia, u nás na salaši sme vždy pomáhali rádu. Paľo!“

Šiel pešo. Cez lúku to bolo kratšie.

Mnísi takmer nevychádzali von a Paľo nevchádzal dovnútra. Nepredstavil sa, ale ktosi z dobrovoľníkov sa ho pri miešačke opýtal, či je syn od Trnkáča zo salaša, čo sedí v base za zabitie.

„Ba som.“

Nasadil výraz, aby sa ho viac nevyypytovali. Nalievali vápno a podchvíľou si ho obzerali ako zázrak. Domov k mame sa vrátil po západe slnka.

„Mal si ísť skôr, takto po tme sa trmácať cez lúku a cez les.“

„Práve kvitnú ružové klince. A vonia dúška.“

„V noci tadiaľ chodia vlci.“

Sadla si za stôl a na kolená zdvihla kocúra. Na stole už bol nachystaný obrazec zo salámových krúžkov. Paľo si strčil do úst kus chleba, aby nezačal hundrať. Mama toto robieva každý večer. Kocúr postupne zožral všetky, ale zakaždým v inom poradí.

„Čo vraví dnes?“

„Baltazár vie, že aj tento rok začne zima skôr.“

„Aby nie,“ natiahol sa k oknu a chlieb vhodil do polievky, vonku uvidel svietiť baterku. „Vždy začína skôr, lebo sa mení klíma. Prichádza nová doba ľadová.“

„Je to kvôli tomu, že kláštor bol dlho zatvorený, vlastne, odkedy je otec preč zo salaša, furt to hovorím.“

„Myslím, že sem ide Javor.“

„Bude chcieť peniaze.“

„Nedaj mu nič.“

Mama vstala na klopanie. Paľo si na kolená položil Baltazára. Počul z verandy Javorov prepiaty hlas, aká je príjemná letná noc. Vedel si predstaviť, ako mame zvierajú ruky a pri hovore prská sliny.

„Je to pravda, že poznáš budúcnosť?“ vyslovil ku kocúrovi.

Skúmal jeho oči a snažil sa nájsť niečo, čo by ho naviedlo k odpovedi. Baltazár

ich po chvíli ticha zatvoril. Paľo sa postavil k umývadlu a kocúra odhodil na lavicu. Kým si napúšťal vodu do pohára, ušiel mu, asi do pivnice. Starý otec vždy zabudol zavrieť dvere. Paľo sa obzrel za ním a drgol laktom do stojana s umytým riadom. Mama vbehla do kuchyne na zvuk nárazu skla a plechu o podlahu. Zopala ruky.

„No prosím!“

Zohla sa k črepom maľovaného taniera. „To je nešťastie. Posledný tanier zo zbierky môjho deda. Dnes z neho jedol kaplán.“

„Prečo pozývaš kaplána na obed?“

Utreľ si ruky a cez dvere pozdravil pána Javora. Kým mama vysvetľovala, že dávala slúžiť omšu za nebohého dominikánskeho mnícha, Javor ju prekríchal.

„Prišiel som oznámiť, moja kukučka sa vrátila.“

„Marcela?“

Marcela. Malá pobeľajka, čo kedysi pomáhala u Trnkáčov na salaši. S mamou šila papuče. Potom na ňu v lese spadlo drevo. Odviezli ju niekde ďaleko a zo päť rokov ju nevidel.

„Je zdravá a už chodí,“ Javor sa posadil a strčil do úst salámový krúžok zo stola.

„O palici síce, baletka z nej nebude, cheche.“

Mama pobozkala najväčší črep. „Mysleli sme, že umrie. Palino, pamätáš, zbieral si jej kvietky na pohreb.“

„Bol som decko,“ zavrčal.

„Vtedy rástli klince, ako teraz.“

Javor začal rozprávať, ako dlho sa mu dcéra liečila v zahraničí. Paľo odbehol do pivnice hľadať Baltazára. Zadýchal sa. Marcela sa vrátila.

„Vedela som, že sa Marcelka vráti, a že mi to prídeš povedať.“ začul mamu, keď vybehol hore schodmi s kocúrom na rukách a fľaškou slivovice pod pazuchou. „Čo ideme zapíjať, Palino?“

„Predsa...novinu, čo oznámil ujo Javor.“

Javor zaťapkal. Mama pokrčila ramenami a vytiahla poháre. „Včera mi to zdelil Baltazár. A dnes...“

Pozrela na stôl.

„Neplatí to, jeden krúžok zjedol Javor, keď si sa nedívala.“

„Tak či tak to neviem prečítať.“

Nasadila okuliare a lúštila vo svojom zápisníku. Mama verila, že Baltazár vie odpovedať na všetky otázky. Nepoznal odpoveď iba na jednu- kto kradne ovce.

Začalo to pred niekoľkými mesiacmi. Starý otec si myslí, že to robí niekto, kto neznáša Paľovho otca. Za to, čo urobil.

Javor veril, že je to zver. „A riadne divoká. Ak viete, čo tým myslím.“

Nevedeli. Ani nechceli. Javor vždy veril všeličomu.

Pred odchodom chytil Paľa za rameno. „Príď pozrieť Marcelku.“ Paľo sa zatriasol a pokýval hlavou.

„A vezmi ju cez lúku na salaš, toľko prejde pešo.“

2.

Marcela sedela na priedomí.

Ukázala mu prstom, aby mlčal. „Otec zaspali v kuchyni.“ Pomaly sa postavila, drevená podlaha pod ňou zavrzgala.

„Ako sa má brat?“

„Vráti sa na jeseň.“

„Chcem zase robiť u vás na salaši.“

Zoširoka sa nadýchla a rozpažila ruky.

„Neviem, či by sa našla robotá pre teba.“

„Šif papuče a vesty môžem aj po sediačky. Chcem niečo robiť, kým pôjdem do mesta študovať.“

„Dohodni sa s mamou.“

Podoprel ju. Bol by rád, keby cestou mlčala.

„Ja viem, že vy chalani ste ma nikdy nemali moc radi,“ zafučala na lúke, keď na ňu nevidel, stála pred slnkom a slepilo ho.

„To kvôli mame,“ odpovedal. „Brala ťa ako za svoju.“

„Pamätáš sa, ako sme sa vlámali do kláštora a kradli? Bola to noc pred kvetnou nedeľou.“

Zažmuril oči. „Tak dávno.“

3.

Peter vošiel a pozeral pred seba.

Obrátil sa k mame. „Kto je toto?“

„Akože kto. Marcelka.“

Vypúľil oči a batoh pustil na zem. „A ty stojíš o nohách?“

Ticho prikývla.

„No pána boha. Paľo, bež čosi otvoriť, na toto sa musím napiť.“

Po večeri zmätočne a nazlostene rozprával príhody z ciest. Čím viac pil, tým bol o niečo pokojnejší. Po polnoci bol už celkom uvoľnený a rozprávať prestal. Marcela a mama šli spať. Keď pri peci zaspal aj starý otec, zavolať si Paľu ku stolu. Šeptom sa ho vypytoval.

„Ludia nás neznášajú, čo? A v kláštore ti nedajú ani vody napiť, načo tam chodíš lopotiť!“

„Prevetrám si hlavu.“

Prikyvoval na Paľove odpovede, ale nikdy nesúhlasil. Strčil do úst špáradlo a obzeral sa po izbe.

„Nič sa tu nezmenilo,“ uzavrel.

4.

Ovce sa prestali dojiť a už ich bolo treba iba pást.

Cez noci začali mrznúť kaluže. Peter posledný krát pokosil lúku a kosu zahrabal do šopy. Spotený sa posadil na verandu. Uvidel mamu prichádzať po ceste z doliny. Šiel s ňou mladý Cigán.

„Toto je Silvo, ostane tu na zimu.“

„Ale čo.“

Postavil sa a obzrel si ho. „Kláštor je o kus ďalej, tam nech robia sirotinec.“

Mama stisla pery a dupla. Chytila Cigána za rukáv a potichu mu povedala, aby šiel dovnútra, nech si zloží batoh v kuchyni.

„Je to rodina.“ vyslovila, keď odišiel.

„Veru vidím, že sme si podobní,“ Peter si odplul a zaškeril sa, keď uvidel spoza domu prichádzať Marcelu. „Videla si to?“

„Peter, nestaraj sa mi do toho, prosím.“ pokračovala mama. „Teraz, keď starý už toľko neporobí, zide sa nám pomoc.“

„To teda. A než sa nazdáme, podreže nám v spánku hrdlá a ujde s našimi peniazmi.“

Mama chytila Marcelu a Peter pochopil, že sa všetci v dome spojili proti nemu samému, pretože starého otca to už nezaujímalo a Paľo celé dni makal v kláštore a keď si porobil svoju časť roboty na salaši, mal ho celý na háku.

„Prisahám, že všetko tu zvládnem sám a s božou pomocou.“ vyslovil k mame, ale pozeral pri tom na Marcelu. Oprel sa o stenu a vylovil z vrečka cigarety, aby bolo jasné, že rozhovor skončil.

Marcela preglgla a spustila: „Silva vyhodili z osady vlastní rodičia. Mój otec ho sem poslal. Nájde sa dosť roboty aj pre neho.“

Peter spustil ruku s cigaretou a nahol sa dopredu. „Takže tvoj otec. Od toho by som tiež iné ako nôž nečakal.“

„A to si syn svojho otca!“ Ospravedlňujúco pozrela na mamu.

„Ach, čože...“

Potom sa zarehotal. Marcela sa chytila zábradlia. On k nej vztýčil prst.

„Že ti nohy kdesi vo Viedni zmontovali dokopy, neznamená, že si tu budeš panovať! Nie si moja sestra.“

„Peťo!“ Mama si výhražne ruky oprela o boky.

„Mama, ja som starší syn, a otec je v chlade, takže ja mám hádam najväčšie právo rozhodovať. A čierny pôjde preč.“

Mama pokrútila hlavou. „Majetok je napísaný na mňa a starého otca. Zmizni mi z očí.“

Marcela si sadla na schody, nevládala stáť. Cítila na chrbte, ako Peter zazerá. Potom s hrmotom vošiel dovnútra.

5.

Začalo snežiť.

V ten deň na salaš prišli policajti. Mama ich posadila do svetlíka, odhodila zo stola vlnu a nite. Marcelu poslala došit papuče do izby.

Peter rúbal drevo za kôľňou, nepočul ich. Marcela k nemu prišla o dvoch policajciach.

„Policajti u nás hľadajú nejakého zločinca.“

„Asi čierneho.“

„Nie, niekto ušiel do hôr. Mame vraveli, že chcú prezrieť aj krov, aj pivnicu.“

Peter odhodil sekeru. Bežal dovnútra.

Marcela ostala stáť pri dreve. Nechápala. Na trsoch trávy sa od rána držala námraza. Za kôľňou a kopcom lúky prečnievali koruny stromov z jablňového sadu. Jablká ešte celkom nedozreli. Snežiť začalo chvíľu predtým, ako Peter vybehol von. Niesol nejaké haraburdie zabalené v novinách. Sčervenel v tvári.

„Otvor mi dvere, švihom!“

Dokrivala ku kôľni. Odstrčila závoru a on tie veci zahodil dovnútra, potom ohladuplne poprikrýval polenami. Zabuchol dvere a zaostril na okno domu.

„Mal som šťastie, ešte tam neboli. Vošiel som cez okno, aha, oškrel som si bok.“ zašepkal a zdvihol tričko. „Padol som na tvrdé police, to bude modrín.“

„Čo to je?“

„Čo asi.“

Zapálil si. „Zbrane,“ vyslovil takmer nečujne. „Z Poľska.“

Marcela zdvihla svoje palice a nepovedala nič.

„Zachránila si mi kožu, verila by si tomu?“

Sadol si na peň. Pokrútila hlavou. „Hádam nemyslíš, že by v pivnici rozbaľovali tie noviny.“

„Sú tu šťastní kvôli tomu, podľa mňa. Chceli by na mňa čosi najst, nie je to jasné? Ja som najväčšia špina v kraji, síce až po mojom otcovi.“ Zaškeril sa.

„V noci zmizla ďalšia ovca.“

„Nemožné! Psy neštekali.“

„Za salašom je rozležaná tráva. Niekto ju tahal do hory.“

Vyhrnul rukávy a ponáhlal sa dovnútra. Počula zreteľne, ako zakričal: „Vitajte, panstvo!“

6.

Vnorila ruky do primrznutej snehovej vrstvy. Na dne nahmatala jablko. Mokrá červená svietila medzi bielou. Zahryzla.

Paľo odkladal do košíka. „Sneh aspoň dva krát zlezie, neboj sa. Ešte sa budeme môcť aj váľať v tráve.“ Usmiala sa. Išlo to pomaly. Každý deň čo-to pozbierali, ďalšie ráno bolo opäť napadané.

7.

Všetci už večerali. Peter vtrhol do svetlíka mokrý od rozliateho piva.

„Ten šialenec Javor si požičal koňa!“

„Nehovor tak o ňom!“ zakričala mama a posunula mu stoličku, aby sa ihneď posadil.

Zvalil sa na stoličku a pokračoval. „Drahí veriaci, sme späť v stredoveku. Starý Javor si požičal koňa.“ zopakoval a zatrieskal príborom. „Pôjde sa na cintorín hľadať s koňom upíra!“

Mama pomaly vyslovila: „Buď drž ústa aspoň pri večeri, alebo odíď.“

„Pôjde v noci s tromi chlapmi, to som počul dole v dedine.“

„Nech si robí čo chce.“ povedal starý otec, „Na, ochutnajte jablčný mušt. Tie jablká som vyhrabával zo snehu, o to chutnejší je, o čo je v ňom viac roboty, to tak býva.“

8.

Sneh už celkom zliezol a bolo sucho.

Marcela pred svitaním vyšla z domu. Opierala sa o drevený plot ohrady. Orezané dlhé polená v dvoch radoch.

„Čo ty tu teraz!“ začula zozadu. Stisol jej ramená. „Ovce spia.“ Pustil ju. Preliezol cez ohradu.

„Ani hviezdy ešte nezašli.“

Zalapala po dychu. „Len sa prejsť. Sedela som dlho do noci za šitím. A stuhla som.“

Pomaly sa posúvala ďalej pozdĺž dreva.

„Ale už svitá.“ Rozpažil ruky a sadol si do trávy. „Aké je tu ticho. Iba dole za úbočím som počul krkať žabu.“

„Prechádzal si sa?“

„Bol som na cintoríne. Obzrieť tvojho otca.“

Zatriasla sa, a keď sa rozosmial, otočila sa mu chrbtom.

„Nechceš vedieť ako dopadol? Ja som tam bol, krčil som sa za topolmi! Ten chumaj prešiel okolo každého hrobu s koňom. Pri ktorom hrobe kôň zaerdžal, tam nahádzal cesnak a kropil ho svätou vodou. Mala si to vidieť, bolo tam s ním zo desať ľudí.“

Mávla rukou a ponáhľala sa preč od Petra. Než sa celkom rozvidnelo, stihla prejsť k studni, napiť sa ľadovej vody a vrátiť k ohrade. Peter už odviazal psov. „Ja a môj brat sme takí istí.“ hulákal len tak pre seba. „Trochu po tatkoví, trochu po dedovi. Mama akoby nebola naša.“

Zdvihol trs trávy a strčil si ho do úst, došli mu cigarety. „Len Paľo je teraz akýsi svätý. A ja som zase ešte horší.“

Kým vyhánal ovce, rozhodla sa. Vybrala sa pomaly ku kôlni.

9.

Lomcoval jej ramenami pri schodoch do krovu. Konečne mu došlo, že to bola ona.

„Držaň!“

Bola noc. Mohol hovoriť hlasno, rodina spala v druhej časti domu.

Marcela žmurila a potichu opakovala, že zbrane skryla od strachu. „Že niečo spravíš. Môjmu otcovi.“

Viem, že vám dlží veľa peňazí.“

„Aká si sprostá! A čo ešte?“

Palica jej spadla na zem.

„Mám z toho zlý pocit, keď sú tu. Hocikedy nás to môže dostať do problémov.“

Pustil ju a prstami jej stlačil nos. „Je to tovar, rozumieš? Musím to predať včas, mám to dohodnuté.“

Bodaj by ťa vtedy to drevo zahlušilo!“

Kopol do radiátora. Posledný krát pripomenul, nech sa nestará, a nech to nehovorí mame. „Kde teda?“

„Jaskynka v dolnej hore, nad potokom. Tam kde sme si schovávali omšové víno, čo sme kradli.“

Pamätáš...“ povedala slabo.

10.

„Zmizla ďalšia ovca!“

„Povedzte mi meno, a zabijem ho! Prisahám, že zabijem!“

Peter otvoril dvere dokorán. Nechal vstúpiť fujavicu. Bolo treba vyvetrať spáleninu z pece.

„Peter, keby som vedela, kto to je, ale ja neviem.“

„Mama, už ani variť nevieš.“

Paľo povedal: „Nemôžeme sa čudovať. Ľudia nám to teraz dávajú vypiť.“

Peter sa s bolestným úškrnom posadil za stôl. Hánky prstov sa mu chveli, ale pomaly sa upokojil.

„Videli sme, čo sa s otcom robí, nie? A nič sme nespravili.“ pokračoval Paľo.

Peter vzal sklený pohár a hodil ho o stenu. „Ty svätec!“

Odišiel z kuchyne. Vyšiel za dom a vyštveral sa do senníka.

Marcela sedela na zemi a zväzovala vrecia s fazuľou. Boli ťažké. V každom niekoľko zabalených pištolí. „Paľo ide z rozumu. Robí si pokánie za otcov zločin.“

„Aj ty sa kajáš, ale po svojom.“

„Cha, to veru po svojom.“

Pofážkal jedno vrece. Marcela zviazala posledné. Sadla na zem. Svoje palice nechala pod senníkom. Po rebríku ju Peter musel vyniesť.

„Znesieš ma už dole?“

11.

Ovce bolo treba na zimu presťahovať do družstva. Vybavil to Palo a Silvo. Peter na týždeň odišiel do mesta na druhom konci krajiny, „Potrebujem si niečo vybaviť s robotou.“

Sneh už nezlazol. Prisal sa ku krajine ako dieťa, ktoré matku neopustí ešte veľmi dlho.

Peter sa vrátil na salaš ľahší o jeden čierny obchod.

Na Dušičky mama trvala na tom, aby sa všetci šli pomodliť k hrobu zavraždeného dominikána.

V snehu Peter podopieral Marcelu.

„Musíš pomalšie,“ šepkala, keď sa hnal dole zamrznutým schodiskom a nesťahala za ním.

„Načo som tu ja vôbec chodil. Všetko len preto, že mame to vyveštil kocúr z klobásky.“

Zozadu jej chytil ruky. „Vyskoč mi na chrbát.“

12.

Štedrý večer.

Za stolom sedí celá rodina aj s kocúrom. Niektorí zabúchali na dvere. Peter otvoril a vpustil dnu vietor. Vonku nestojí nikto. Vreco pred dverami dvíha Marcela. Otvára ho. Sedem ovčích hláv.

„Nekrič,“ Peter ju ťahá dovnútra.

*Katarína Želinská
22 rokov, Sabinov*

Diagnóza

Narodila som sa s vlasmi a ekzémom, čo sa obvykle deťom nestáva. Vlasy by až tak nevadili, ale ekzému som sa nemohla zbaviť ani po smradlavých čiernych mastičkách, ktoré mi predpisovali doktori a mama mi ich potom nahnevane rozotierala pod kolenami. Od malička sa mi zdalo úplne normálne spať v rukaviciach alebo na starých uterákoch - aby sa nepošpinila postelňa plachta, ale aj tak sa vždy pošpinila. Skrývala som sa pred mamou v kúpeľni alebo v špajze, lebo mi zakázala škriabať sa, a tam som sa doškriabala do krvi, aj kýptami svojich vždy nakrátko ostrihaných nechťíkov.

Mama mi od malička musela na noc nechávať otvorené dvere. Každé dečko má niečo – škriabanie, bubákov, imaginárnych kamarátov, spojencov, broskyne... Hej, ja som mala aj broskyne. Teta z nich robievala najlepšie koláč na svete, v ktorom väčšinou nebola ani jedna, lebo som ich všetky ešte pred pečením zjedla. Nikdy som nemala strach z tmy, to nie, ale vedela som, že kým budú dvere otvorené, všetko je v poriadku. A potom ich teta zavrela a zomrela, čo ma našťvalo ešte viac, ako keď so mnou nešla v prvý deň do školy, lebo vraj všetky normálne deti chodia s mamou.

Väčšinou som sa chodievala škriabať, keď sa niečo dialo. Bolo to ako obsesia, stimulátor všetkého. Keď to na človeka príde, proste musí - škraabať sa a škraabať... Keď ma našla mama, zmlátila ma tak, že sa mi potom robili na modrinách chrasty, ale tie som mala aj od škraabania, takže to bolo jedno. Teta ma nikdy neudrela, ani keď ma našla. Nechala ma vždy doškriabať sa, potom vzala vatové tampóniky, máčala ich do vlažnej vody a jemne mi čistila kožu od krvi. Keď som sa chcela škraabať ďalej, chytila mi ruky do svojich, pritútila si ma, aby som sa nemohla šúchať ani o predmety okolo seba a fúkala mi pod kolená, až kým to neprešlo. Vlastne som sa k nej chodila škraabať, rozprávať a túliť.

Mala som frajera, volal sa Igor. Taký vyšší, ryšavý, vždy očervnel, keď sa rozprával s niekým cudzím, preto ho volali Rajčiak. Ale ja som ho neľúbila, lebo také veci sa nehovoria nahlas. Pichol mi kružidlo do krčnej tepny, vtedy ma vlastne vzali do nemocnice a asi sme sa aj rozišli. Igor ma ľúbil, tak ako teta. Aj som uňho spávala, tak ako u nej. Mama to nemala rada. „Ktovie, kto všetko v tej posteli chrápal...“ Neverila, že len ja, každú sobotu. „Teta, aké to je, keď ľúbiš?“ „Ľúbiš čo?“ „No tak naozaj.“ Pokrčila plecami. „Je to ako keď sa ti chce cikať.“ Začudovane som zmraštila obočie. „Ale to nie je príjemné.“ „A kto povedal, že je to príjemné?“

Všetci chceli, aby som bola doktorka. Platili mi doučovania a kurzy, ale bola

som príliš hlúpa. Na takú doktorku treba mať hlavu, to nie je len tak. Keď som sa narodila, mama to ešte nevedela. Akože že nemám hlavu. Teda nie že úplne, ale trochu inú ako ostatní. Vraj tam niečo nie je tak, ako by malo byť, to som pred chvíľou počula povedať otca. Ale mama tomu neverí, mala to premyslené. Všetko naplánované – od môjho prvého kroku až po štátnice. Teta také veci nikdy neriešila, u nej som mohla jesť broskyne, plúť kôstky na ľudí prechádzajúcich okolo paneláku a chodiť spať, keď začínali filmy od osemnást.

Teta hovorievala, že ak sa človek niečo nenaučí robiť dobre, mal by sa naučiť tešiť z toho, že to robí zle. Ale čo má robiť, ak je to naopak, to nikdy nepovedala. Vtedy ma pobozkala na dobrú noc, čo nikdy nerobila a povedala: „Vieš, že teba ľúbim, však?“ Šokovane som sa nadvihla na laktoch. „Také veci sa nahlas nehovoria!“ „Nie, nie, máš pravdu... Dobrú noc!“ A zavrela dvere.

Bolo to zvláštne ráno, lebo ľudia sa obvykle kúpu večer. Skoro také zvláštne, ako keď sa zobudíte v cudzom byte. Vstanete, umývate sa, robíte si raňajky – a všetko je na inom mieste ako u vás doma - cudzie, zvláštne, hoci možno vôbec nie ste u cudzieho človeka. A celý ten pocit sa ešte vystupňuje, keď tu už nie je nikto, pre koho by to tak nebolo. „Teta? Ešte si v kúpeľni?“ Voda už bola celkom studená a celkom červená a teraz celkom určite prechladne. „Prinesiem ti osušku?“ Tak som vzala tú, čo bola navrchu – červenú.

„Vieš, že teba ľúbim, však?“ A zavrela dvere. Ja som ich chcela otvoriť, lenže nikto ma to nikdy nenaučil. Nemala som strach z tmy, to nie, ale vedela som, prečo ich zavrela.

Každé decko má niečo. Spojencov. Niekoho, ku komu si nájde únikovú cestu, kto ho vie s celým jeho malým svetom pochopiť, viac, ako ostatní, možno aj celkom. Rozmýšľala som, že ujdem, ako každé decko. Aj nahlas, na čajoch o piatej, ktoré sme s tetou mávali, keď som bola v tom jedinom období života, keď strašne chcete byť dospelý, lebo ním ešte nie ste a neviete, že v skutočnosti po tom vôbec, ale vôbec netúžite. Pili sme čaj z belasého porcelánu, ona mala svoje koktejly a perly, lebo ma narozdiel od iných vždy brala vážne a ja som len tak do vetra, ako každý, vyhlásila: „Ja sa zbalím a utečiem!“ Napila sa, rovnako elegantne ako žila a prehovorila, až keď preglgla a položila šálku na tanierik. „Nemáš kam.“ Mala som primálo rokov, aby som to vtedy pochopila alebo sa jej opýtala, či náhodou práve neprežíva to isté. Nikdy ma nehrešila, ani keď som rozliala čaj na biely koberec a ani keď mi držala vlasy nad záchodom, lebo som zjedla priveľa broskýň. To bola mamina robota. „S tým spečeným primitívom ťa už nechcem ani vidieť! Máš podivuhodnú schopnosť rozumieť si s kadejakými skrachovanými existenciami...“ Teta nebola skrachovaná, zarábala lepšie ako mama s otcom dokopy. Možno preto si ju nechceli pohnevať. Len raz sa strašne opila z rumu, keď sme nemali broskyne a ja som nemohla zaspať, tak mi povedala, že všetko je prázdne a zbytočné, ako jej život. Pýtala som sa aj mamy, prečo nemá muža a deti. „Lebo

je hlúpa.“ „Lebo bol hlúpy...“ Dospelí vedia všetko iba domotať.

„Rozopni si nohavice!“ Igor bol ku mne vždy milý a jedine predo mnou sa nečervenal. „Počuješ?!“ Poslúchla som ho, lebo ja som bola vždy poslušná, aj keď mama tomu neverila. „A teraz si daj dole nohavičky.“ Nechcela som, lebo sa každú chvíľu mohol vrátiť otec a ten nemal Igora rád, vlastne nemal rád žiadneho chlapca, ktorého so mnou videl. Roztrhol mi čiernu mašličku na dve polovice, hnevala som sa, lebo to boli moje jediné nohavičky s čiernou mašličkou. „Prestaň ma hrýzť!“ Odskočil k písaciemu stolíku, o ktorý sa udrhel do ľavého lýtka a povedal škaredé slovo, keď šmátral po mojom zošite z geometrie. „Tu máš, ty suka!“ A potom to bolelo, ale len chvíľku, doktor mi hrdzavý hrot vytiahol veľmi rýchlo.

Raz sme mali na výtvarnej namaľovať zážitok, ktorý nás v živote najviac ovplyvnil a ja som si umývala štetec v miske s vodou, až sčervenela, ako čaj, keď mi ho robila teta v sobotu na raňajky. Povracala som sa a na lavici bola potom šunka, čo som raňajkovala, len pokrájaná na kocky a učiteľka na mňa kričala, lebo dievča v okuliaroch, čo sedelo vedľa mňa, sa povracalo tiež. Keď sa v škole niekto povracal, mohol ísť domov. Vždy ho odvedli do učiteľkinho kabinetu, kde sedel pri otvorenom okne, kým pre neho niekto neprišiel, niekto, komu učiteľka zavola, aby prišiel. „Čo si mi to dala za číslo?! Hlási to tam, že bolo odpojené!“

V poslednej dobe ma bolievajú oči. Povedala som doktorovi, že je to preto, lebo som veľa videla a on prikývol, že je to možné. Tetu bolievala aj hlava, preto mala tabletky, veľa tabletiiek. V zásuvkách, na stole, pod vankúšom, ... Mama vždy hovorila, že tabletky berú len slabosi a hlupáci. Raz som jednu ochutnala a teta sa strašne nahnevala, prinútila ma vyplúť jej ju do ruky a kričala, strašne kričala, ale potom sa rozplakala, začala ma hladkať po vlasoch a vzlykala, že sa len veľmi zľakla, že na mňa nikdy nebude kričať a že si mám ísť lahnúť a nechať dvere otvorené, lebo ich príde zavrieť.

Igor mi raz povedal, že som pošťukaná. Vraj to pozná, takých báb už stretol kvantum. Nemyslím si. Doktor povedal, že je to ojedinelá diagnóza. Veľa som rozmýšľala nad tým, prečo keď o niekoho prideme, nevieme žiť ako predtým, než sme ho spoznali. Je to predsa logické. Netrpieť. Ja netrpím. Sú tu na mňa strašne dobrí. Len prosím nezatvárajte dvere, keď budete odchádzať – inak nezaspím.

PRÉMIA JOZEFA HNITKU

X J A Š Í K O V E
K Y S U C E N Ľ

Zimný strih

Čaj mal ešte horúci, keď videl, ako prichádza Zita. V kožuchu vyzerala ako snežný medveď. *Komicky*. Vysoké čižmy jej siahali až pod kolená a huňatá baranica jej nielenže kryla vlasy, ktoré sa Petrovi tak páčili, ale aj tvár, na ktorú jej zvykli padať.

Obzrela sa hore k oknu na druhom poschodí a zakývala mu.
Peter sa usmieval, teda vedela, že jej otvorí.

* * *

„Ešte vždy si si neoholil nohy!“

Zita nemala rada chlpy. Keď sa mala pozeráť na Petrove chlpaté nohy v krátkych nohaviciach, zo všetkého najradšej by mu ich všetky vytrhala. Neznášala ich.

„Nohy si holiť nebudem,“ okríkol ju Peter a odpil si z čaju.

„Tak si ich aspoň skrát, do pekla!“ jedovala sa Zita. „Mohla by som ti na nich robiť vrkoče,“

Peter sa rozosmial. Myslel na to, ako by vyzeral s vrkočmi na nohách.

„Zase ich také dlhé nemám,“

„Máš. Veď vyzeráš ako štyridsaťročný chren,“

„Nevyzerám. Chlpy sú preda mužské,“

Zita nemala slov. Uchlipla si zo šálky a stiahla sa do kľbka. Sadla si na vlastné chodidlá a kolená položila kdesi až ku brade.

„Je mi zima,“ sťažovala sa.

„Keby si mala chlpy ako ja, zima by ti nebola,“ zaškľabil sa Peter. Rukou si prešiel po chlpacej nohe a Zite vyplazil jazyk.

Chovali sa ako dvanásťročné deti.

* * *

Zita sa k Petrovi pritúlila. Oprela sa o jeho rameno a zatvorila oči. Jej vlasy skákali Petrovi pod tričko alebo za chrbát, kde ho rozštiepené končeky driapali medzi lopatkami. Štípali ho vyrážky, ktoré mal na hrudi. Dokonca mu iste naskočili na ruky zimomriavky. Na koženej sedačke bolo síce dosť miesta, aby si ľahli obaja, ale Peter sa usiloval len o to, aby mohol cítiť na vlastnom tele Zitin pravidelný dych. Ruku mal vo svojom rozkroku.

„Spíš?“ spýtal sa potichu.

„Ešte nie,“ vydýchla Zita.

Napokon ju nechal spať.
Osprchoval sa, umyl si vlasy, vyčistil zuby.
Zitu miloval. Ale nohy si však neoholil.

* * *

Kamaráti Petra volali *Pivár*.

Stretávali sa v krčme pri stole pre ôsmich. Objednávali sa tri piva, dve štamperlíky slivovice a tri poháre červeného vína. Peter mal vždy pivo.

Debata sa akurát na ďalší deň začala pri Zite. „To tvoje žieňa je pekná samica,“
„Vyzerá presne ako modelka,“ dodal Peter. Chválil sa.

Rozprával, aká je krásna a aké má pekné boky. Že mu zvykne spať na kolenách u neho doma a piť čaj pri filme. Že sa obidvaja milujú, že by sa už chceli zobrať a kúpiť si väčší byt.

Chlapi mu závideli.

„Minule sme sa s ňou rozprávali o dietati,“

„A čo?“ nastavili uši.

„Obidvaja chceme, ale mám si vraj najprv oholiť nohy!“

„Nohy nie sú v posteli dôležité,“

„Nie, veď ja viem. Len Zita ich nemá rada chlpaté,“

„A prečo?“

Peter počul, ako ktosi pošepol, že pri milovaní by mohli byť nazvyš.

„Nech sa ti na nohy nepozerala,“

„Alebo nech ti hladká len tvár,“

„Povedz jej, že chlpy sú výsledkom dospievania, čo znamená, že si skutočný muž,“

Petrovi sa tento argument zapáčil.

* * *

Peter si teda k sebe pozýval Zitu častejšie. Núkal jej čaj a kávu, minule aj horúcu čokoládu, ktorú však odmietla. Objímali sa, no Zite jednoducho vadili Petrove nohy. Vždy mala pocit, že chlpy mu rastú príliš rýchlo a černejú ešte rýchlejšie.

„V lete ňu vôbec neopáli,“ žobronila Zita. „Len sa vždy spotíš jak pes,“

„Michal ti odkazuje, že chlapovi chlpy pasujú,“ povedal Peter. „Aj on má. Aj Karol má. A Ivane ani Márii nevidia,“

Nuž, Zita sa pozbierala z kresla skôr než zvyčajne.

Sused Schneider ju vraj počul plakať.

* * *

*Peter rozmýšľal.
Nepil pivo.*

Nestretával sa s priateľmi.

* * *

Keď si Peter oholil nohy, Zita lietala po byte celá bez seba. priV behu si Peter všimol jej krásny zadok a chudé nohy. Cudnú čiarku medzi nohami. Malé prsia. O ničom inom nerozmýšľal. Opieral sa o stôl a tisol si ju k sebe. Nestihol si ustrážiť ani vyduté nohavice.

Nevadí.

Sledoval, ako jej skáču vlasy a keď ju objímal, ako zvodne vonia. Neudržal sa a pripomenul jej, že nohy si oholil kvôli nej.

„Lebo ňu veľmi milujem,“ A vtisol jej jazyk za pery.

Začal s ňou spávať.

V zime pod paplónom, lebo mu bola zima.

V lete bez paplóna, len v boxerkách.

ČESTNÉ UZNANIA

X J A Š Í K O V E
K Y S U C E V .

Rozumieť vode

Stojím na Moste légii fascinovaná chuťou, s ktorou Vltava po kúskoch požíva stovežaté mesto. Stratila som prehľad o tom, ako dlho tu už som. Čas tečie rovnako rýchlo ako voda.

Najprv sa vo Vltave stratilo korzo na Náplavke, rad žltých tučniakov pred Goyovým múzeom a hoci som ho nevidela, vedela som, že aj vodník z Kamy je už pod vodou. Najvyšší cíp Streleckého ostrova, kde sa moja noha prvý raz dotkla pevniny, sa už celkom stratil. Z reštaurácie na opačnom konci trčí len druhé poschodie a torzá snečníkov. Mních, čo ustrnul v kove, pokojne spína svoje ruky do pol pása v dravom prúde. Spoločnosť mu robia kačky a labute, čo si z neho na chvíľu spravili stred svojho malého sveta.

Po chrbte mi od vzrušenia behajú zimomriavky. Je to strhujúce divadlo. Laká ma, že Vltava takto vyvádza kvôli mne.

Prišla som si pre teba. Musíš sa vrátiť a ty to vieš. Ja som tvoj domov.

Chcem sa jej dotknúť, upokojíš ju, že je mi fajn.

Ale to ona veľmi dobre vie.

Muži stavajú okolo brehov protipovodňové zábrany. Nechcú ju vpustiť na svoje územie. Aj Martin mal v noci pohotovosť. Aj on s ňou zvädzal vyčerpávajúci, nerovný boj.

Musím zísť dolu z mosta. Nájdem nejakú medzierku a dostanem sa k nej. Musím.

Utekám na Janáčkove nábregie, ľahko preklzavam pomedzi ľudí. Predo mnou pomaly kráča skupinka hasičov z bundami prehodenými cez plece. Ako sa k nim blížim, jeden sa náhle obráti a rozťahne náruč. Krv sa mi okamžite rozprúdi rýchlejšie. Nespomalím, len do jeho objatia radostne vplávam.

„Kam sa ženíte, krásna slečna!“

„Do vašej náruče, unavený pane.“ Pery mi samy skopírujú jeho úsmev. Objímam ho a nosom ostanem pritísnutá k jeho krku. Je tam voňavo a príjemne.

„Tak ja si vás vezmem domov. Len sa potrebujem osprchovať a zjesť niečo teplé. Rieka s nami bojuje, bola to náročná noc.“

„Ja sa rada nechám uniesť mojím krásnym hasičom.“

Pritúli si ma a pobožká na líce.

Martinov byt je iba kúsok od Masarykovho nábregia, vidno z neho Žofin a hlavne Vltavu. Má v ňom iba to najnutnejšie. Mňa a veľkú posteľ.

Po sprche zjeme pizzu z donáškovej služby a ľahneme si. Ja si položím hlavu

na jeho širokú hrud' a počúvam, ako sa mu spomaľuje dych.

„Som šťastný, že si pri mne,“ povie ospanlivo.

Zubami ho jemne potiahnem sa ucho a pobozkám.

„Povieš mi niekedy všetky tvoje tajomstvá?“

„Tajomstvá?“ zašepkám.

„Odkiaľ si, kto si, kde bývaš.“

„Veď všetko vieš. Opustila som Vltavu a vynorila sa v Prahe. Nik si ma nevylovil, sama som sa rozhodla vyjsť. Našla som teba a odvtedy som tvoja a bývam s tebou.“

„Dobre, ty malá riečna víla. Ja sa nikam neponáhlam. Počkám si na skutočný príbeh.“

Pevne ma zavrie v objatí a neuvolní ma z neho, ani keď tvrdo zaspí. Vždy, keď sa pokúsím odtiahnuť, pritiahne si ma späť. Robí to vždy, keď spolu spíme.

Prstom mu po chĺpkoch na hrudi lenivo kreslím vlnky.

Vtedy spraví v spánku niečo, čo nikdy predtým neurobil. Dlaňou mi pohladí bruško. Akoby niečo vedel.

Vltava ešte stále nedosiahla svoj vrchol. Pred vchodmi budov sa vŕšia biele balíky s pieskom a pri rieke sa zhromažďuje čoraz viacej ľudí. Niektorí si ju fotia, iní porovnávajú jej súčasnú hladinu s tou pred desiatimi rokmi. Zrazu vzbudzuje rešpekt, strach. A zvedavosť.

Martina nadržanom opäť zavolali.

Odišla som polhodinu po ňom a vybrala sa k vode. Musím niekoho nájsť, pred tým, než sa vrátim, kam patrí.

Vltava sa valí, hučí, už ku mne neprehovára trpezlivým rodičovským hlasom. Jej tón čoraz menej pripúšťa kompromis či odvrávanie. Zavriem oči a ruku položím na protipovodňovú zábranu.

„Ty, ktorá odpúšťaš ako Milujúca, plieniš ako Ničiaci a dávaš život ako Matka, pomôž mi nájsť, čo hľadám.“

Opakujem svoju modlitbu a čakám na znamenie. Že ma voda povedie.

Zahrmí a spustí sa drobný dážď. Spomeniem si na večer, keď ma Martin vzal na koncert do JazzDocku. Spevák bol slepý a hneď ako mu z úst vyšiel prvý tón, naskočila mi husia koža. Počula som v tom hlase šumenie vody, jej vábenie. Zreteľne som cítila, že patrí niekam inam. Všetci ľudia akoby zmizli. Ostali sme iba on a ja. A moje emócie, ktoré spevák privolával z hĺbín vo mne. Pustila som Martinovu ruku a utiekla von. Chvilu som stála na terase a snažila sa ovládnuť svoj tep, keď sa spustil jemný, teplý dážď.

Nastavila som mu tvár, rovnako ako teraz, a po prvý raz počula jej hlas.

Vrát sa. Vieš, že musíš. Už som na teba čakala dlho. Ak nedôjdeš sama, prídem si po teba.

A teraz je tu.

Nad Petřínom udrie blesk. Považujem to za znamenie a vyberiem sa tým smerom.

Niekde na Újezde ma silné mužské ruky pevne stisnú.

Strhnem sa, chcem sa brániť, ale objatie je pokojné. A vonia ako leto a slnko.

„Zase sa túlate okolo rieky, slečna?“

„Martin! Kde si sa tu vzal?“

„Mám v hlave navigačný systém, ktorý mi stále ukazuje, kde si. Stiahol som si ho hneď, ako sme sa spoznali.“

Zabudnem na svoje hľadanie a v objatí s ním odkráčam domov. Chcem sa hrať s jeho kučeravými hnedými vlasmi a počúvať, ako mi rozpráva o svojej práci. Chcem sa s ním milovať a potom sa dívať ako spí.

Ešte dnes.

Ráno ma vyčínajúca Vltava a zavreté mosty nútia vnárať sa hlbšie do centra cestami, ktorými som nikdy nešla. Neprší, ale hladina stále stúpa. Snažím sa vode vyhýbať. Ale v meste, ktorého sa ešte stále nenasýtila, to nie je možné.

Električky jazdia zahmlené a nepriehľadné, všade je ruch. Mením smer podľa obmedzení dopravy, vyhýbam sa chaosu a davom, zachytávam útržky rozhovorov.

„Vieš, že mestská polícia bude po novom nasadzovať autám kotvičky namiesto papúč? A že sa pripravuje vyhlásenie admirála MHD?“ preplávam pomedzi rozhovor na zastávke.

„Bohovská sranda, keď bývaš na Chodove. Mne voda zobrala celú chalupu. Neznášam, keď si niekto z vážnych vecí robí fóry,“ odpovie druhý naštvane.

Budovy už nespoznávam, ale kráčam ďalej.

Zastanem až pod vývesným štítom Café del Sol.

Stojí tam a fajčí. Princ. Nad hlavou sa mu hompála oranžový snečný kotúč. Je krásny, tmavovlasý a nepravý.

Odhodí ohorok, špičkou ho rozmliaždi a pozrie sa priamo na mňa.

„Ty?“ Nadvihne obočie a obaja vydýchame. On zvyšok cigaretového dymu a ja vodnú paru.

„Ahoj.“

Toto stretnutie je mu neprijemné. Cúva odo mňa.

Rukou si objímam brucho. Chcem mu to povedať, ale všetko mi pripadá trápne a nezmyselné. Cítim sa unavené.

Medzi nami už asi neostalo nič. Ani slová.

Ticho preruší on. „Ako sa máš?“

Navzájom sa krátko uistíme, že obaja dobre. Potom sa ospravedlní, že sa už musí vrátiť.

Toto som hľadala?

Vtedy si uvedomím, že mi veľmi chýba Martin. A že by som teraz zo všetkého najviac chcela byť pri ňom. Hoci sa len dívať, ako bojuje s vodou.

Pokožka mi ešte stále vonia Martinom. Hoci je už pár hodín na zásahu, stále ho cítim.

Voda je vysoko. Dostať sa k Vltave cez protipovodňové zábrany je takmer nemožné. Všade sa to hemží hasičmi, policajtní a množstvom ľudí, ktorí sa chodia pozeráť, koľko už rieka stihla stráviť.

Plávam pomedzi nich, nehlučne, plynulo ako potok údolím. Chcem sa dostať na Janáčkovo nábrežie, ku kaviarni Bella Vida. Sú tam schody, čo vedú priamo do tmavej náruče Vltavy. Cestu mi ale zahatia dvaja hasiči so zloženými prilbami a rozpálenými končekmi cigariet. Ako väčšina hrádzí, aj oni musia mať svoju prasklinu.

„Hej, slečna, tu nemôžete ísť.“

„Naopak, musím.“

„No na to by som sa pozrel!“

„Tak sa dívaj.“

Prvé tóny sú nízke. Rozochvejú ich, umlčia. Ruky im klesnú, žiariace špičky zhasnú v kaluži. Oči upierajú na moje pery. Piesňou v jazyku svojich sestier si ich pomaly omotávam, idú za mnou ako krotké baránky. Teraz som všetko, čo kedy chceli a budú chcieť. Ústa sa im pomaly rozťahujú do širokých, omámených úsmevov.

Spomínam si, ako som podobne spievala Princovi. Ako som kvôli nemu vystúpila na suchú zem. Ako ma hneď na Streleckom ostrove dovedol na lavičku a rýchlo, nedočkavo rozopínal svoje nohavice. Ako ma to bolelo. A ako sa hneď po tom stratil.

Chytím si bruško, na ktorom ešte nemôže byť nič vidno.

Moji dvaja spoločníci sa posadia na zem neďaleko schodov, ktoré sú už skoro celé pod vodou. Spievam im o všetkom, po čom túžia a že im to môžem dať. Pomaly si vyzujem topánky, vyzlečiem nohavice. Iba s Martinovou mikinou sa neviem rozlúčiť. Je v nej ešte jeho teplo a vôňa.

Vtedy sa k mojej piesni pridá druhý hlas. Tretí. Štvrtý. Z tmavej noci sa vynárajú ďalšie a ďalšie. Živelný zbor. Voda divoko špliecha. Hasiči si celkom pomaličky dávajú dole svoje bundy.

Nakoniec odhodím aj mikinu a bosou nohou sa dotknem prvého klzkého

schodíka. Každá bunka vo mne akoby sa po dlhom čase zhlboka nadýchla. Pomaly, slastne vytlačím vzduch z pľúc.

S každým ďalším krokom v sebe počujem Vltavu hlasnejšie. Spieva mi rovnakú pieseň ako ja hasičom. Tí sa už len v spodkoch a ponožkách vlečú bližšie k rieke.

Po pás vo vode si dľaňami pohladím husiu kožu na ramenách. Zavriem oči a vidím Martina v sprche, Martina po milovaní. Iba Martina.

Usmejem sa, ale v očiach ma zaštipu slzy. Skôr než prvá z nich dopadne na hladinu, sa odrazím.

Vltava si ma okamžite matersky privinie. Hlasy doznievajú. Prechádzajú do tichého šepotu. Cítim, ako sa ma dotýka nespočetne veľa vodných rúk. Pália moju pokožku chladom, na ktorý som si odvykla.

Konečne si spať, malička.

Odvzdvám sa tomu bolestivo pevnému objatiu, tej materskej láske. Prsty mojich sestier ma hladia, putujú po celom mojom tele. Ohmatávajú mi bruško.

Čo to tam máš? Čo si nám to priniesla? To sem nepatrí, sestrička, je to cudzie. Nesmieš si to nechať.

Klesám stále hlbšie. Nohy mám ťažké, ťahajú ma dolu. Dotyky mojich sestier sú stále nástojčivejšie. Už nehladia. Štipu.

Nesmieš to tam mať! Vezmeme ti to!

Zrýchľujú. Sú nespokojné.

Zrazu sa nejaká ruka pevne objíma pod prsiami a ťahá hore.

Do tváre mi udrie nočný vzduch a ja prudko otvorím oči. Martin. Bojuje. Zachytím jeho pohľad.

Ty patriš mne. Zo mňa si vzišla. Nepustím ťa.

Znova sa ponorím, ale on sa nevzdáva. Vytiahne mi hlavu nad hladinu. „Snaž sa! Pomôž mi!“

Ladové ruky ma neprestávajú zvierat. Ani Martinove.

A vtedy sa stane niečo zvláštne. Moje telo začína spolupracovať s jeho. Snaží sa vyklznuť z objatia Vltavy.

Tu v rieke, kam za mnou skočil, a kde sa ma snaží zachrániť, zistujem, že už nepatrím vode.

Si si istá? Už nikdy sa nebudeš môcť vrátiť. Odrežem ťa od seba.

Rozhodne a so všetkou silou, ktorá mi ešte ostala, zovriem Martinovo zápästie.

Pocítim úder do podbruška. Zhrbím sa a ochabnem. Martin mi drží ústa nad vodou dotiahne ma ku schodíkom. V náručí ma po nich vynesie a položí na bundy dvoch zmätených polonahých hasičov.

Začne s masážou srdca. O pár sekúnd už vykašliavam vodu.

„Vďakabohu! Čo sa stalo?“ Pevne si ma k sebe pritisne. Je príjemne hrejivý. Zatváram oči.

„Krvácaš!“ vykrikuje a pozerá na schody. „Ukáž, musíš byť niekde zranená.“

Krv za krv. Niekoľko sa musel vrátiť.
Jej hlas vo mne doznieva, akoby prichádzal z veľkej dialky, až celkom stíchne.
Zanikne v škríkaní čajok.
Prejdem rukou po nahom bruchu.
„Martin, nechaj... Obleč ma, prosím. Je čas na tajomstvá.“
Nežne mi začne nahať mikinu cez hlavu. Hasiči sa už spamätali a snažia sa zavolať sanitku.
„Netreba. Vezmi ma domov, Martin.“
Objímam ho a priviniem sa k nemu. „Ty si môj domov.“

Tú noc Vltava kulminovala.

Martin Bednařík
23 rokov, Žilina

Vonkoncom

Všetci romantickí vysokoškoláci chodia za láskou von koncom roka. V čase medzi Vianocami a Silvestrom, keď sa ešte netreba učiť na skúšky a doma je veľa perníkových srdiečok na rozdávanie.

Von koncom decembra sa opláti. Dievčatá sú vtedy najkrajšie. Ich čiapky, šály a rukavice sú farebné signalizačné svetielka a zimné bundy im dodávajú napuchnutý vzhľad, ktorý chcete objímať a nepustiť, až kým obaja nezamrznete a nezobudíte sa v krajších časoch.

Neodhaľujú zo seba zbytočne veľa a mne to úplne stačí, pretože, ako povedal kamarát, dievčatu stačia oči a vlasy na to, aby ste sa doň zamilovali až po uši.

Jano v mladom veku vyskočil von z piateho poschodia. Vôbec ho to neprekvapilo. Jeho život k tomuto koncu smeroval už príliš dlho na to, aby sa čudoval, prečo sa pri tom necíti výnimočne. Nedával si pozor a zamiloval sa do dvanástich dievčat naraz. Myslel si, že dokáže lietať. Išiel za svojim srdcom, jeho láska mu vravela, čo má robiť, lenže rozprávala príliš rýchlo, príliš nadšene, a on jej nerozumel ani slovo.

Vločky sa zachytávali na mihalniciach a zamotávali do jej červených vlasov. Každú chvíľu si ich odfúkavala z tváre.

„Vieš, že keď na teba padá sneh,“ prehovoril som, „a ty si to necháš, neuhýbaš sa, ani sa pred ním nesnažíš schovať, mám pocit, že iba odovzdane čakáš, kedy to konečne pochopím a pobožkám ťa na dobrú noc?“

„No...je mi poriadna zima a vážne si myslím, že by ťa mrzelo, keby ti o mňa primrzol jazyk. Neviem, ako by som to potom vysvetľovala rodičom. Nikdy neviem, ako niečo vysvetliť svojim rodičom. Čo keby som dnes jednoducho neprišla domov? Ešte nechcem ísť. Je tu super. Sneh je určite tá najlepšia vec, ktorá na teba môže padať. Keď stojím na konci ulice, pozerám sa hore a snehové vločky sa mi roztápajú na tvári, naozaj nikto nechápe, prečo radšej nie som zavretá v obchodných centrách a neobzerám výpredaje? U nás doma sneh nepadá. U nás na mňa občas zo skríň padajú obrovské veci kúpené za výhodnú cenu. Počkáš so mnou ešte chvíľku?“

„Chvíľku, myslím, počkať môžem,“ utiahol som si zips na bunde až na doraz a našporil si teplý vzduch do oboch hrstí tak, ako to robia ľudia predtým, než hodia kockami.

Koncom roka ma zasnežilo až po uši.

V každom meste sa nájde pár snehuliakov, ktoré prežijú celú zimu. Nikto sa k nim nepribližuje, nikto sa ich neodváža rozkopnúť. Nevyzerajú pekne. Sú to zamrznutí bezdomovci, ktorých dostavali do takej podoby, aby aspoň na prvý pohľad nevzbudzovali výčitky svedomia.

Zamrzol som omylom. Naozaj som to neplánoval, ale som si istý, že mi to nikto neuverí. Budú vraviť, že som sa snažil zomrieť, no ja som len obdivoval zimu príliš dlho.

Mŕtvy Jano sa túla zasneženou krajinou a hľadá svoju milú. Rok čo rok vychádza von koncom zimy, ale nikdy ju nestihne nájsť včas. Necháva si to na poslednú chvíľu.

„Napísala mi, kde ma bude čakať. Pozri, sú to nejaké divné znaky, možno to sú súradnice, ale ono to zrejme bude zakódovaná hádanka. Nechápem. O čo jej ide? Tak chce, aby som ju našiel, alebo nie? Ja dievčatám vôbec nerozumiem,“ skleslo odkopol poloprázdnu plechovku. „Dohodli sme sa, že sa máme radi. Lenže ona sa tu teraz niekde roztápa, a keď sa roztopí, bude jej zima a rozhodne sa odísť domov. Netuším, kde býva. Zase ju nenájdem. Potom príde leto, bude mať na sebe príliš málo oblečenia a ja ju takú nebudem ochotný spoznať. Ten snehuliak pred tebou je niekto, koho poznáš?“

„Áno.“

„Je to dievča?“ spozornel.

„Áno,“ zopakoval som.

„Čo si jej povedal?“

„Povedal som jej, že s ňou môžem chvíľu počkať. A potom sme obaja zamrzli.“

„Tak si ju rozmraz! Na čo čakáš?“

Jej prvé slová boli tieto: „Aha, takže keby som neprišla domov, moji rodičia by neurobili nič. Nechali by ma zamrznúť vonku. Vieš, ja som sa im za každú cenu snažila dokázať, že už som dospelá, že mi majú dať viac slobody, a oni to zrejme vzali vážne. Koľko je asi tak hodín?“

„Bude jar.“

„Čože?“

„Sme mladí a kvitneme spolu s prírodou.“

Boli sme dvaja čerstvo rozmrazení snehuliaci a okolo nás ešte bolo celkom dosť snehu. Chvíľku jej trvalo, kým pochopila, do čoho sa práve zobudila.

„Počkať, o tomto som už počula. To sa...ja neverím, že sa to stalo práve mne! To je vzrušujúce! Ale ja som si myslela, že sa to iba tak hovorí, že sa to v skutočnosti nedeje. Že keď stretneš pravú lásku, tak sa čas zastaví iba obrazne. My sme sa fakt zasekli na celú zimu?“

„Už to tak vyzerá.“

„Prečo sa na mňa nepozrieš?“

„So sklopeným pohľadom sa mi rozpráva lepšie. Alebo možno rozmýšľa, nie som si istý.“

„A nad čím, prosím ťa, teraz potrebuješ rozmýšľať? Môžeš mi povedať niečo milé, a ja sa na teba s najväčšou pravdepodobnosťou usmejem, no ty radšej budeš nad niečím rozmýšľať?“

Snažil som sa jej to povedať do očí. Vzápätí som si uvedomil, že s pohľadom nižšie to bude ľahšie: „Mám pred očami trojrozmerné kino a počujem upokojujúcu hudbu, ktorá ma ale svojím epickým vyznením iba vyrušuje.“

„Haha, prečo si mi nikdy nepovedal, že sa ti páčim?“

„Nikdy mi to neprišlo dôležité,“ pokrčil som ramenami.

„Prečo?“

„Nemám potrebu rozhlasovať veci, ktoré nechápem.“

„No veď práve preto to je dôležité!“ zasmiala sa a dokonca aj tleskla rukami.

„Ak sa ti niekto absolútne nepochopiteľne páči, mal by si to s nadšením vytrubovať do sveta! Mal si mi to hneď povedať! Láska, ktorá nedáva zmysel, je predsa tá najkrajšia!“

Jej nadšenie by ste mohli krájať a rozdávať ľuďom bez domova.

„To hovoríš len preto, lebo si dievča,“ pridal sa do konverzácie Jano.

„Zažeň ho niekam preč!“

Poprosil som ho. Keď mlčky odišiel, opýtala sa, odkiaľ poznám jeho meno.

„Boli sme kamaráti.“

„Čo sa mu stalo?“

„Bral dievčatá príliš vážne.“

„Chudák,“ odvetila.

„Vkusе o nich rozprával. Vymýšľal si rôzne teórie. Jedna ho trápila obzvlášť. Tvrdil, že o sebe nevedia hovoriť pravdu. Že to prosto nedokážu. Vždy do svojich výpovedí musia pridať nejaký nezmysel. Došiel k záveru, že v momente, keď dievča o sebe povie pravdu, ničím neprikráslenú holú pravdu, v tom momente vybuchne.“

„To je riadna blbosť!“

„Vravel, že to je zároveň na nich to najkrajšie. Zraniteľnosť. Strach úplne sa otvoriť. Len nech si nikto nemyslí, že sú hlúpe. Vraj sa toho boja tak veľmi, že radšej odhaľujú svoj vonkajšok, aby nikoho nenapadlo pýtať sa, ako sa naozaj cítia a čo si naozaj želajú. Vonkajšky ho moc nezaujímali, mohol ich vidieť na každom kroku. Ja myslím, že viem, čo hľadal. Keď snívam o dievčatách, vždy sme oblečení a rozprávame sa.“

„Vieš, keď sa so mnou rozprávaš so sklopeným zrakom, máš ho namierený na

moje prsia. Naozaj ta práve teraz zaujíma, čo prežívam?“

„Povedz mi niečo o sebe,“ pozrel som sa jej do očí, „niečo pravdivé. Niečo, čo si ešte nikomu neprezradila.“

„Chceš, aby som vybuchla?“ zasmiala sa.

„Nie, jednoducho chcem o tebe niečo vedieť.“

Nič.

„Ty mi o sebe nechceš nič povedať?“ spýtal som sa.

„Hmm...nie.“

„Tak to je potom dosť divná láska na celý život, nemyslíš?“

„Počuj!“ zakričala. Zlakol som sa. Zbytočne. Jej krik bol adresovaný Janovi, ktorý sa neďaleko opieral o náhrobok a sledoval nás. „Hej, ty! Pod ňou, chcem ti niečo povedať!“

Mŕtvy kamarát sa pomaly došuchtal a zrazu je medzi nami. Je neoholený a má dlhé masťné vlasy.

„Je mi zima. Pozri, dýcham, ale z úst mi nevychádza vodná para,“ oznámila mu.

„A čo ja s tým?“ opýtal sa opatrne.

„Ono to nie je, že dievčatá nikdy nehovoria pravdu. Ony ju len nehovoria tebe. Si príliš slizký. V tvojej prítomnosti mi je strašná zima. V tvojej prítomnosti chcem byť uzavretá do seba.“

Na malú chvíľu mal otvorené ústa a v momente, keď ich zavrel, prehovoril: „Ja nie som slizký...úmyselne.“

„Vieš, problém je v tom, že tvoj pohľad, tvoj záujem...tvoje oči, keď sa do nich pozerám, mám pocit, že moja krása do teba vchádza výlučne nimi,“ snažila sa povedať na svoju obranu.

„Áno?“ očividne nechápal, čo sa snaží povedať. Bola z toho celá nesvoja a na chvíľu mnou otriaslo presvedčenie, že náhle utečie domov, len aby nemusela vysvetľovať to, čo práve povedala.

„Chcem, aby vchádzala srdcom. Vieš, aké to je ponižujúce?!“

Ani jeden z nás nejavil známky pochopenia. V jej tvári som zazrel prichádzajúce nešťastie.

„Ja sa ti snažím vysvetliť, čo prežívam!“

„Nie, ty sa mi možno snažíš nahlas povedať, čo prežívaš, pretože si niekde čítala, že sa so svojimi pocitmi potrebuješ zdôveriť, dostať ich zo seba, lenže súčasne sa to snažíš povedať tak, aby som z toho nič nepochopil, pretože sa bojíš, že by som sa o tebe mohol dozvedieť niečo pravdivé. Jediné, čo o tebe naozaj viem, je to, ako vyzeráš. Vieš ako málo mi to pripadá!?“

„Liezli sme po skalách a smiali sa, že slepúchy a ropuchy majú spoločné iba to, že sa do nich dobre plieska plácačkou na muchy. Pamätáš? Mali sme k tomu vymyslenú melódiu!“ otočila sa zrazu na mňa. „Ako sme s kamarátmi chodili von

koncom leta na týždeň na chatu? Plávali v priehrade a neriešili, kto bude ako vyzerat v plavkách, sedeli pri ohni a nikto nikoho nebozkával? Ako sme si ešte hovorili úplnú pravdu? Keď si mi prezradil, že sníváš o tom, že raz spoznáš dievča, ktoré bude mať červené vlasy, a ja som ti povedala, že červená je v prírode znakom nebezpečenstva a že sa rovno môžeš zamilovať do časovanej bomby? Pamätáš si to? Myslela som si, aká som múdra.“

„Samozrejme, ale to bolo predsa aspoň päť rokov dozadu. Vtedy si ich ešte mala hnedé.“

„To som ešte mala rada svojich rodičov. Potom začali používať termíny ako „súca na vydaj“. Čo vôbec súca znamená?“

„Poriadne sme vyrástli.“

„To je presne ono!“ namierila na mňa prst. „Ja som o to neprosila! Keď dnes kráčam po ulici, mám chuť každému chalanovi vlepíť facku so slovami: Čože, to myslíš vážne? Ty máš pred sebou komplet dievča, ktorému môžeš povedať ahoj, a ono sa na teba s veľkou pravdepodobnosťou usmeje, ale tebe ako prvé napadne skontrolovať, či mám pekný zadok? Ak budeš čakať, kým prejdem popri tebe, tak mi potom už predsa nič nestihneš povedať!“

„To...“

„Kedysi som trhala lupene kvetom, aby mi na konci vyšlo „miluje ma“, ale aby mi to nakoniec naozaj naživo osobne povedal, musela som tie lupene najprv všetky strhať zo seba! Svoju krásu vnímam ako niečo, čo ľudia síce s nadšením prijímajú, ale taktiež sa to zo seba snažia čo najrýchlejšie vyhnať. Von koncom. Nevieam, ako to povedať inak.“

„Začínaš sa červenat.“

„Hanbím sa.“

„Prečo? Čo ťa trápi?“

Neodpovedala, ale pozrela sa na Jana, ktorý očividne vedel, o čo ide.

„Povedz mu to,“ zašepkal, „povedz mu to, čo si povedala mne. Čo hovoríš posledné dva roky všetkým, vrátane seba.“

Po krátkom nehybnom rozmýšľaní povedala: „Nie.“

Jano sa zatváril spokojne.

„Čo je?“ spýtal som sa, „Čo ťa tak teší? Veď povedala nie.“

„Presne tak. Povedala ti nie. A nie je to iba obyčajné nie, je to skôr také to...“

„Vonkoncom nie,“ dokončila zaňho a potom sa, biela ako sneh, vyvracala do bieleho snehu.

„To nemyslíš vážne!“ skríkol som. „Pre nejaký debilný závan z minulosti budeš už navždy hovoriť nie?! To si necháš?“

„Myslíš, že ma to teší!“ jej hlas postupne strácal silu rovnako ako žalúdok obsah. „Keď ide o lásku, vždy poslúcham svoje srdce. Vždy!“ Pauza. „Mám svoje princípy a nikdy sa neznížim k tomu, aby som rozmýšľala nad tým, čo cítim! Robím

chyby a zamrzam na celé obdobia, ale keď milujem, milujem úplne a ničím nerušené. Ako utopenec na dne jazera! Odovzdávam sa, a keď mi niekto ublíži, pamätám si to strašne dlho. Spomínam si na to v tie najnevhodnejšie chvíle. Napríklad teraz. Prosím. Vážne mám pocit, že do konca života zostanem sama a práve teraz potrebujem, aby pri mne nikto nebol. Ja viem, že ti to nedáva zmysel, ale tak to prosto je, a ja to inými slovami povedať neviem. Zamilovala som sa. Už zase. Malo by ma to tešiť, no nie je to také, aké to bývalo. Po prvej láske mi všetky ďalšie prídu strašne vypočítavé. Moja romantická povaha sa nezmenila, ale už viac nepasuje do sveta, do ktorého som vyrástla.“

Vracala ďalej, nasucho, z úst jej vychádzali iba prázdne zvuky a nakoniec odtiaľ vyletelo šesť motýľov. Leteli ako deti užívajúce si slobodu. Dúfala, že ich nikto nikdy neuvidí. Začervenala sa. Odovzdane a plynule klesla na kolená. Klačala. Potom sa rovnako pomaly zosunula na zem a z úst jej vytekli sliny a vychádzal akýsi tlmený a ťahavý zvuk.

„Čo sa...čo sa práve stalo?“

Jano nad odpoveďou vôbec nemusel premýšľať: „Ony toto robia. Poď, nájdeme ti inú.“

„Akože inú?“

„Inú,“ vysvetlil. „Bohužiaľ.“

„Ty si debil?“

„Alebo ešte nemáš dosť? Chceš jej ešte viac ublížiť?“

„Chcem zavolať pomoc.“

„Načo? Veď ona sa nejakoto zotaví sama. Potom si trochu poplače a zase nejaký rok nebude nikomu veriť. Robí si to sama. Aj keby si chcel, nemáš najmenšiu šancu to ovplyvniť.“

„Jano, sklapni. Ako sa robí umelé dýchanie?“

„Nepotrebuje umelé dýchanie, nevidíš, že dýcha?“

„Tak ju aspoň pobožkám. Možno to pomôže.“

„Fuj, veď má úplne zagrcanú hubu!“

„Mne to nevadí.“

„Prečo by si ju chcel budiť? Ak ju zobudíš, začne rozprávať. Chceš počuť ešte viac tých jej nelogických výrokov? Intelektuálne sa ti nikdy nevyrovná. Pozri sa na ňu! Tie zvuky, čo vydáva! Ona už nie je zraniteľná. Je zranená! Nie je to príliš príťažlivé.“

„Vyzerá úplne v pohode,“ zohol som sa, aby som jej mohol poutierať sliny.

„Nemôžeš veriť v rovnakú lásku, v akú veria deti! Nemáš na to vek už aspoň sedem rokov! Nechaj ju tak. Už viac nie je tvojou starostou. Určite jej je hrozne, ale ty ju tu takú jednoducho musíš nechať! Inak sa nikdy nenaučí hovoriť áno!“

„Tak možno ju to naučím hovoriť ja. Budem otvárať ústa naozaj pomaly.“

Jano sa nervózne postavil k svojmu náhrobku, hľadajúc správne slová.

„Nevidíš, že som zamilovaný?“ chcel som mu ušetriť čas.

„To je ten problém.“

„Čo sa ti stalo? Myslel som si, že máš dievčatá rád!“

„Po čase ma to prešlo.“

Čakal som až do zotmenia. Večer začalo snežiť. Keď je vonku tma a sneh, všetko je čiernobiele. Moje sny sú čiernobiele, nepamätám si, že by som niekedy snival vo farbách. Zavrel som oči a hodil sa dozadu, lebo pocit voľného pádu by ma mal zaručene zobudiť z každého sna. Prirodzene, nikdy sa nezobudím. Ale baví ma to robiť. Snež je tá najlepšia vec, do ktorej môžete padať.

„Nie, vôbec nie, absolútne nie, ani náhodou, ani za nič. Stalo sa to mne, stalo sa to jej a teraz sa to stalo tebe. Šíri sa to ako choroba.“

Otvoril som oči. Pofukuje mierny vietor a slnko je relatívne vysoko. Som vonku začiatkom nového dňa. Aký je dnes deň? Možno február. Minulosť na mňa dolieha iba ako vánok. Viem, že tam je, ale vôbec si ju nemusím všimnúť. Uvedomujem si, že všetci traja ležíme. Ona vedľa mláčky s koncoročnou večerou, on s rozčapenými končatinami a úlomkami snehuliaka namiesto vankúša, a ja niekde medzi nimi. Sme mladí a naša láska nepozná hraníc. Škoda len, že ony poznajú ju.

Pomaly som sa postavil.

„Je mi s tebou fajn, ale po dlhom postávaní mi začalo byť chladno.“

Neodpovedala, a keď som si k nej sadol a dotkol sa jej predlaktia, cítil som, aká veľká zima jej je. Opýtal som sa, či chce ísť domov. Nechcela. Vraj momentálne aj tak žiadny nemá. Bola špinavá. Vytiahla z vrečka zrkadielko a snažila sa upraviť.

„Myslíš si, že mi práve teraz záleží na tom, ako vyzeráš?“ opýtal som sa zarazene.

„Ja si to nemyslím. Robím to všetko inštinktívne,“ podala mi ruku, a keď som ju vytiahol k sebe, stáli sme si oproti. Pootvoril som ústa.

Otvorila tie svoje, ale len preto, aby prehovorila.

„Vieš, k láske môžeme pristupovať z dvoch koncov. Ak zvolíme ten, ktorý považujem za správny, budeš ma musieť každú chvíľu dvíhať zo zeme.“

Netuším, čo tým chcela povedať. Prikývol som a pokúsil sa ju pobožkať. Urobila krok vzad.

Spustila pravú ruku, dlaň jej siahala až po stehno, druhou rukou si ju objala, držala si pravý lakeť, sklonila hlavu, ale onedlho zdvihla oči a po krátkom pohľade na chrápajúceho Jana nesmelým hlasom dokončila: „Si si istý, že niečo také zvládneš?“

*Daniela Škulová
25 rokov, Martin*

Stahovavé vtáča

Táto jeseň prišla skôr ako zvyčajne. Náhla, chladná, pochmúrna. Bez zlatistých listov a mäkkého slnka.

Chladivý úsvit, spiaci cestujúci v kupé a nekonečná cesta. Beznádejne sa to aj číta, nieto ešte prežíva.

Úteky sú mojou špecialitou. Náhle a rýchle. Tak tomu je aj tento raz. Celý týždeň som bola napätá, cítila som príchod ochladenia, jesene, nutkania na stahovanie aj keď dievčatá ešte odhaľovali nohy a na večer stačil sveter. Mňa už však volala príroda, každoročne sa opakujúci cyklus.

Toto leto som trávila na samote. S Matúšom. Spoznali sme sa v krčme, ako inak. Vlak ma vyhodil na ošarpanej stanici v tom rázovitom podpolianskom kraji. Zapálila som si cigaretu a obzerala nádhernú panorámu hôr. Slnko lenivo stúpalo na obzor a mňa z tolkej idylky prepadla náhla chuť opit sa. Len tak, za bieleho dňa. Uprostred dediny, neďaleko kostola, stála krčma. Taká ozajstná, dedinská, s hliníkovým pultom, sklom na stoloch a tučným manželským párom. On čapoval, ona kasirovala. Na lepidlo, ktoré viselo zo stropu sa prilepila mucha a veru ste počuli jej zápas so smrťou, trepotanie krídel aj posledný ston, pretože sa to dialo akurát v tej chvíli, keď som vstúpila. Odhliadnuc od toho, že bola jedna hodina popoludní, pracovný deň a populácia tejto dediny sťažka dosahovala pol tisícovky, obsadené boli štyri stoly. Z deviatich. Keďže jediná vec, ktorá robila zvukovú kulisu mojej objednávke bol životný zápas jednej muchy, celá krčma počula, že dnes mám chuť na becherovku, zapíjať ju budem čistou vodou, ale nepohrdnem ani pivom. Stačí desiatka. Ďakujem. Sadla som si do rohu, pod fotku zo stavby miestneho družstva. Becherovku som dala na ex za súhlasného prikývnutia štamgastov, nad vodou trochu ohrnuli nos, ale za celkový dojem som získala osem bodov z desiatich. Na krčmárovu nemú otázku, či si dám ešte jednu som len prikývla. Nie každý deň je nedeľa a dnes to bude nepekne. O dve hodiny a štyri ďalšie becherovky neskôr som si spomenula, že posledné peniaze som dala na cestu do tejto diery. Zvyčajne nemám problém nájsť si sponzora, ale tu som o svojich schopnostiach pochybovala. Už som sa pripravovala na ten debakel a doživotné umývanie pohárov, keď tu zrazu prišla záchrana.

„Ahoj! Ako si sa sem dostala? Také pekné dievča som tu ešte nevidel.“

„Vlakom.“

„Ja som Matúš. Prisadnem si, dobre?“

„Sám si si odpovedal, tak vitaj.“

O dvadsať strašne nudných viet ďalej som sa dozvedela, že Matúš je mladý umelec a v starom domčeku po prababke nachádza tvorčiu slobodu. Aké poetické. O ďalších desať viet a päť komplimentov už nielenže neexistoval môj dlh voči krčmárovi, ale mala som aj strechu nad hlavou. Budem mu variť. Sám na to nestačí, pochopiteľne.

A mal pravdu. Je tu nádherne a v živote som sa necítila slobodnejšie. Keď chcem variť štiepam drevo a zakladám oheň v peci, vodu treba naberať zo studne a prať sa dá len v rukách. Dni plynú pokojne, za neustáleho sa opakovania tých istých činností. Vstanem, oblečiem sa, idem na zdravotnú polhodinovú vychádzku k tete Marke a kúpim od nej chlieb, mlieko, vajcia či mäso. Čo práve treba. Potom urobím raňajky a kávu. Varím, periem, počúvam starú hudbu zo starých platní točiacich sa na šušťavom gramofóne. Matúš je zavretý v stodole a maľuje veľké plátana. Potom nasleduje obed, upratujem, idem do prírody, zbieram ovocie, dokonca som uvarila lekvár. Tvárim sa ako poslušná žena, plním priania a páči sa mi to. Aj napriek tomu, že môj doterajší stereotyp vyzeral úplne inak, som šťastná. Cítim sa neskutočne dobre. Toto je realita bejby a nie tie krčmové pitky, hlučné koncerty, neustále sa pachtenie za dobrodružstvom, spoznávaním ľudí a skúšaním nových a stále nebezpečnejších vecí.

A čo Matúš? Pochopiteľne, spávame spolu. Inak toho veľa nenahovorí, je ku mne milý a pozorný. Vždy večer si sadneme na lavičku pred dom a dotieravé komáre zaháňame pachom domáceho alkoholu. Rozprávame sa o svete, o budúcnosti alebo len spolu mlčíme. Súzvuk a porozumenie vo mne vyvolávajú myšlienky, že možno toto je to pravé, to moje. Možno som práve ja stvorená preňho, pre tento dom, tento sad, varenie, pranie a výrobu domácich lekvárov a zaváranín. Vidím štyri deti, psa, sliepky, kozu a Matúša maľujúceho v stodole. A ja sedím na terase, popíjam domácu griotku a píšem o tom, ako mi je dobre. Ale pritom sa mi marí, že to tak nejde, že by som sa udusila. Dám si ešte jeden poldecák a radšej nad tým už neuvažujem. Budem na to myslieť neskôr, koniec koncov aj zajtra je deň.

Ale potom to prišlo. Ráno som sa zobudila a bolo mi akosi chladno. Vonku bol mierny opar, predzvest jesenných ranných hmiel. Teta Marka zarezala prvú kačicu, lebo treba začať naberať tuk a perie sa tiež zide. Do duchien. Zima je za dverami. Nuž tak si oblečiem sveter a vždy zakúrim v peci už ráno. Cítim však, ako na mňa prichádza nepokoj a čakám, kedy odletia lastovičky z hniezda pod našou strechou. Bociany z dediny už sú preč.

Matúš ide do mesta odovzdať práce. Vravím mu, aby nikam nešiel, nech ma tu zostane strážiť, lebo mu odletím. Zasmial sa a povedal, že mi donesie dačo pekné a nech nevymýšľam. Dal mi pusu na čelo a odišiel s tým, že vráti o dva dni a mám upiecť koláč. Večer som si ohriala mlieko s medom a presviedčala sa, že to zvládnem. Že zajtra upečiem svoj prvý jablčník. Ráno mi na okno klopkali dažďové

kvapky. Vyšla som von nabrať drevo a všimla som si, že už sú preč. Lastovičky.
„Stretne sa v povetrí,“ tak znelo ich posledné začvirikanie.
Stretne sa v povetrí, nechala som napísané na lístku na stole. Bez koláča.
Bolo šero, vlhko a chladno, keď som vystúpila z vlaku na Hlavnej. Vo vzduch sa miešal smrad ľudí, zvierat, odpadkov a mne bolo úzko. Zo všetkej tej špinavosti ma prepadla náhla chuť opíť sa...

Patrícia Patzletová
20 rokov, Bratislava

Ferdo mravec

Tak som zase u starých rodičov. Ani z tých prázdnin sa nevládzem poriadne tešiť. Moje utrpenie prerastá únosnú mieru! V septembri nastupujem na novú školu – a zase môžem znášať od začiatku všetky sprosté reči. Jediná výhoda, ktorú mám oproti rovesníkom, je, že viem všetko o atentáte na Františka Ferdinanda d'Este. Slabá útecha. Keď som sa pýtal našich, čo má znamenať to nemožné meno, dozvedel som sa: „Raz pochopíš.“ Pochopil som zatiaľ len toľko, že Ferdinand bol môj praprastarý otec, František je dedo aj oco. Ale prečo som ja oboje? Čo som komu urobil? Ferdo mravec a ešte horšie... „Ferdinand je krásne meno,“ vravieva mama, „a tých panovníkov, čo ho nosili...“ „Ale choď s panovníkmi,“ mávne rukou stará mama, „kam sa hrabú na Ferda Slanečku!“ Nevie, či je to celkom objektívne. Ferdo Slanečka bol džokej, do ktorého bola stará mama v mladosti zaľúbená. Raz si zlomili nohu, on aj jeho kôň, potom dlho nepretekali, a nakoniec mu prideliť kôň, čo mal traumy, lebo sa s ním zle zaobchádzalo. Strašne strečkoval, a on s ním povyhrával, čo sa dalo. Videl som ho na fotkách, totiž Slanečku, stará mama ich má veľa. (Aj spoločnú s venovaním: „Maruške zo srdca venuje Ferdo. Nech Ťi Tvoj krásny úsmev vydrží celý život.“) Malý, tenký, strapatý, nohy akoby priplával z Ameriky na sude... Dedovi sa nepáči, že sa rozhovor zvrhol na Ferda Slanečku. Ani nezodvihne oči od pondusiek, s ktorými sa babre, a zašomre: „Čo slanečky, zavináče... Ferdiš Čatloš, to bol chlap!“ zahučí odrazu. „Ja som ho poznal, váženi, a môžem vám povedať, že to myslel vážne.“ „Ale Feri, veď sa mierni, nemusia ťa všetci počúvať,“ krotí ho stará mama. Dedo sa, tradične, urazí a pokračuje popod nos. Ale nie príliš potichu, lebo vie, že ja počúvam. „Ja som tam bol, keď prišiel do Bystrice, aj som sa s ním rozprával, na Prašivej, povedal mi: vieš, Feri- lebo sme si potykali, pochopiteľne- vieš, Feri, ja som tomu nezmyslu od začiatku neveril, ale vojak je vojak, a služba vlasti je služba vlasti, nepatrí sa vystrkovať rohy. Nuž ale akú vojnu my môžeme vypovedať Amerike? Námornú, na pltiach? Poviem ti, službu vlasti som preukázal až teraz. Toto mi povedal, milí moji, a potom si išiel uloviť rybku. Oni tam vôbec dosť rybárčili, aj s tým Turancom, ale ja som tam bol pomerne krátko...“ Ani sa nezdá. Z toho, čo povedal Čatloš dedovi, by sa dala napísať stredne hrubá kniha. Inokedy zase: „Veru, keď som odchádzal z Prašivej, prišiel sa so mnou rozlúčiť. Stisol mi ruku a vraví: rád som vás spoznal, pán Haruštiak, dotiahnite to do zdarného konca. Ja som si to zapísal aj s dátumom do zápisníka, ale neviem, asi sa to rozmočilo...“ „Ale dedo,“ preruším ho, „nevraavel si, že ste si potykali?“ „Samozrejme, že hej. Lenže pri rozlúčke sa patrí prejaviť

človeku úctu. O tom také elementy ako ty nemajú šajnu. Ale Ferdiš Čatloš, to bola stará škola...“ Tak končí zvyčajná debata. Nikdy neviem, či tomu veriť, alebo nie. Potrhaný zápisník som listoval veľakrát, nič podobné som tam nenašiel.

Dnes prší, idem sa motať po dome. Sú tu izby, zariadené, ako keby tam ešte niekto býval. Oblečené postele, na stole vázička čerstvých kvetov, na nočnom stolíku leží prastará Biblia v švabachu, neviem prečítať ani slovo, a na nej okuliare so zlatým rámom... Vyzerá to ako v skanzene. A plno skriň a truhlíc naprataných vecami a tajuplný pôjd... Väčšinou si znesiem niečo do kuchyne a tam to preberáme. Ale teraz sa mi nežiada. Stará mama miesi cesto na buchty, dedo je zahĺbený do Smeny, takže si sotva všimli, že som preč. Že som v izbe ponorenej v šere, napodiv nie takej upratanej ako zvyšok domu. V izbe, o ktorej mi raz povedala stará mama: „Tu býval môj starý otec.“ Čiže Ferdinand Jurča. Jediná miestnosť, ktorú nepoznám. Je zamknutá, a hoci kľúč trčí zo zámku, voľáko mi nikdy nenapadlo ju otvárať. Je tu dusno a príjemne. Lampa nesvieti. Pochopiteľne. O Ferdinandovi viem len toľko, že je to môj predok a bol v Amerike. Po stole sú rozložené papiere, na policiach stoja hrubé knihy v popukanej koženej väzbe. Všetko leží pod hrubou vrstvou prachu. Toto je skutočný skanzen. Zastal tu čas. Stará mama mala svojho starého otca veľmi rada; vraví, že do tej izby nedokáže vstúpiť a upratať tam, preto ju radšej zamkla. Bez lampy tu nič nevidno. Musím sa sem vrátiť inokedy.

Baterka v špajze je pokazená, zistil som, keď ma stará mama poslala po lekvár. Vyniesol som na svetlo do predizby sedem fliaš, kým som ho našiel. Skúsím na pôjde, aj tak sa mi tam chcelo ísť. Páni. Osem buchiet na obed. To by mi doma neprešlo... Dedo pokračuje v Smene a stará mama sa pustila štopkať. Môžem sa vytratiť. Na pôjde je baterka vždy hneď pri dvierkach, inak by ju človek nenašiel. Iba kde-tu dopadá slabý prúžok svetla cez škáročku v streche. Sú krásne, tie hory haraburdia, niektoré zakryté igelitom, iné v masívnych truhliciach; o stenu je opretý tučný bal stočeného koberca, lyže zo sudových dosák aj niečo podobné brusliam. Pod igelitom, vo vysokom štóse, ležia na sebe obrazy. Nejaké krajinky, ručiacie jelene, ale hlavne portréty predkov. Tuším, že je tam aj Ferdinand. Ani si ho poriadne nepamätám, idem sa pozrieť. Obrazy sú v preťažkých rámoch, hádam desaťkrát vzácnejších. Naozaj, tu je. Dokonca dvakrát: mládenec so šviháckymi fúzikmi a dozadu začesanými čiernymi vlasmi, s blahosklonným polousmevom sa opiera zrejme o rímsu kozuba. A potom asi o štyridsať rokov zostarnutý elegán, sedí s naširoko preloženou nohou a upiera svetácky pohľad kamsi do dialky. Teraz sa mi vybavuje, že som ho videl aj na fotkách, ale zo vzdoru som ho ignoroval. Musím si ich pozrieť znovu. Ale teraz idem, kým ma zase nezapriahnu do roboty.

Mal som zobrať aj prachovku. No nič to. V prvom rade je tu fúra dokumentov, písaných po nemecky, po maďarsky a po anglicky, z ktorých rozumiem len dátumy, miesta a meno: Ferdinand Jurtscha, Jursca alebo Iurtcha. Posteľ je ustlaná, ale ako keby len tak narýchlo, ako keď človek ráno vstane a nechce po sebe ne-

chať hniezdo. Žiadne vyžehlené obliečky a naškrobené čipkované vankúšiky ako inde. Plachta je pokrčená, na vankúši priehlbina, nikto ho nikdy nenačechral... Dúfam len, že starej mame nenapadne premôcť sa a dať to tu do poriadku. Všetko by sa pokazilo. Pod posteľou je enormný lodný kufor, ledva ho viem vytiahnuť. Konečne je amen úradným lajstrám: je plný úhladne previazaných kôpok obálok. Vytahujem jednu. Adresu nepoznám, asi rodný dom. „Moji najmilší,“ začína list, „srdečné vám pozdravenia z ďalekej Ameriky.“ Ani neviem, ako som prečítal prvý štósik. Bol to fajn chlapík, ten Ferdinand. Písal tam o živote za oceánom, o tvrdom chlebičku amerických Slovákov... List z druhej hrbky začínal: „Vremlilovaná moja Ciluška!“ Tie som nečítal. Nie som Ciluška, Ferdinandovi by to iste nebolo príjemné. Keď som vyberal obálky, zacítil som niečo pod futrom. Akože je nebo nado mnou, nikdy by som ho nebol surovo rozpáral, lenže švíky boli také spráchnivené, že stačilo slabo potiahnuť a rozpadli sa. A na dne ležali vyľisované bankovky. Rakúsko-uhorské, československé aj americké. Zobral som jeden dolár a keď som ho ohol, zlomil sa. Tak ma to vydesilo, že som ich radšej zakryl futrom, poukladal som na ne tie listy a prášil som preč.

Prší aj dnes. Stará mama varí vepřo-knedlo a dedo opravuje pondusky. Viac nejdu, než idú, odkedy som na svete, ale dedo tvrdí, že potrebujú len správny prístup. (Zrejme ho ešte nenašiel, lebo k nim pristupuje každý mesiac.) Pri práci si začne pospevovať neslušnú pesničku, stará mama ho zahriaka. A ja idem späť do domu – na pôjd. Musím splatiť istú podlžnosť.

Keby mama videla tých deväť hrnčekových knedlí, čo mi ovenčili tanier... Hej, u starých rodičov je svetažiť. Hlavne keď začne pršať. Zniesol som dolu truhlicu s fotografiami, hoci neviem, či je zniesol ten pravý výraz. Stiahla ma z rebríka, zlomil som dva šteblíky. Ale prežili sme. Truhlica musela, je obitá železnými obručami. A ja som musel, pretože som mal ešte povinnosti na tomto svete. Stará mama skoro zamdlela, keď som sa doteperil do izby s tou truhlou, že si chcem pozerať fotky a počúvať o jej starom otcovi. Najprv som mal vyzozprávať ja, čo ma primálo. Zostručnil som príbeh na záujem o skvelého človeka, ktorého meno mi prischlo. O kufri a všetkom v ňom som zatiaľ pomlčal. Ani o dojme z rozhádzanej izby Ferdinanda Iurtchu sa mi nedalo hovoriť. Skrátka, zostane to medzi nami, Ferdo (ako ho oslovovali v listoch, a neznie to zase až tak neznesiteľne). A nech sa smejú, keď nič nevedia. O Františkovi Ferdinandovi d'Este, džokejovi Slanečkovi a mojom praprastarom otcovi. A o generálovi Čatlošovi. Aby som nezabudol: podarilo sa mi spraviť radosť nielen starej mame. Kým som sa dostal k truhlici, na pôjde mi prišiel do rúk okrem iného dedov vojenský plášť. Stokrát som počul históriu, ako ho ukoristil nemeckému vojakovi. Raz ho dokonca zabil, raz omráčil konzervou... Faktom zostáva, že je to nemecký plášť. Na troch miestach je prestrelený. (Dedo sa dušuje, že keď ho získal, bol ako nový.) A má vnútorné vrecko, zašité. Neviem, či na mňa ešte vplývalo to futro, ale postláčal som ho a niečo v ňom bolo. Konkrétne

to bol lístoček, poskladaný vo štvoro, vytrhnutý zo zápisníka. Bolo na ňom popísané všeličo mne nezrozumiteľné, bol zamastený a atrament sa rozpil, ale predsa sa mi podarilo rozlúštiť: „Čatloš mi na odchode povedal: rád som vás spoznal, pán Haruštiak. Dotiahnite to do zdarného konca.“ A partizán v zápisníku neklame. Chudák dedo, iste sa bál, že zošitok vezme skazu, tak si tú cennú stránku vytrhol a potom na to zabudol. Keď som mu lístok odovzdal, vyzeral skoro prekvapený, že je to ozaj pravda. A znovu sa rozrečnil: „Keď čítal ten prejav, to bolo hneď počuť, že sa premáha. My sme to s chlapcami počúvali z tranzistora, zahrabaní v zemľanke, Pišta Marčok zahlásil, že si zaslúži šibenicu, tak som ho vysotil von, ešte som mu aj povedal...“ Stará mama mi išla zatiaľ pripraviť hrnček mlieka s maslom a medom. „Pištu Marčoka,“ zahundrala cestou. „Jakživ na seba ani len krivo nepozreli.“ Poprosil som ju, aby tú Ferdinandovu izbu nikdy neupratala. A zdalo sa mi že jej blyslo v očiach sprisahanecké porozumenie.

Katarína Hrabčáková
24 rokov, Prešov

Polnočná

Sedela na chladnej zemi a medzi stehnami zvierala obľý chrbát kohúta. Nemohol som od nej odtrhnúť zrak. Zviera sa tlaku jej tela vôbec nevzpieralo. Vo vzduchu som cítil slabý pot, ktorý sa miešal s kuracincami, ale nebolo mi to nepríjemné, práve naopak. Keď začala spievať dlhú ťahavú melódiu, sťažka som preglgol. Rukou urobila istý pohyb, a aj v tme som rozoznal, že drží nôž. Jej oči ma odhodlane pozorovali, v tme sa ozvalo šklbnutie. Kohút ani nepípol, akoby v rukách držala hračku. Pozrel som ešte raz tým smerom, ale na mieste, kde som pred chvíľou zazrel poletujúce perie, už ležala len čepeľ. Kam si mi zmizla, polnočná?

Každú noc som takto vyesedával v záhrade s nádejou, že ju uvidím. Niekedy sa objavila až nad ránom, ale vždy prišla. V noci sa mi zdala celkom iná ako cez deň. S dlhšími vlasmi, zvláštne, keď je tma, tak sa zakrývať netreba, a ona sa zahalovala ešte väčšmi.

Pristahovali sa sem minulý rok. Jej otca som vídaval zriedka, ale od susedov viem, že vstáva so sliepkami, a potom ho nevidieť. Niekedy keď kosí vzadu v humne, ponúkne mi cigaretu. Nefajčím, slušne poďakujem, zakaždým. Je to zvláštny chlap s fúziskami, tichý, len raz mu z úst vyletelo niečo pripomínajúce kikiríkanie. Dosť ma to zarazilo, nebol som si istý, ako odpovedať. Pamätám si na svoje zmätene kotkodák, kotkodák, na ktoré len súhlasne kývol hlavou a nechal ma tak.

Pred dvoma dňami, keď si priviedol jednu z tých svojich sliepok, počul som polnočnú plakať. Otec sa jej vyhrážal, vyrozumel som toľko, že sa nemá starať do jeho záležitostí, a keď sa jej nepáči, môže odísť. A ak bude taká nešikovná, dodala sliepka, a napravila si rukou vlasy, môže ísť rovno hneď. Chcel som ju rozveseliť, ale vo dne ma celkom prehliadala. Bol som len duch a v predstavách som jej vzdušnými perami šepkal všetko, čo by som jej perami z mäsa rád povedal. Vymýšľal som si aj jej odpovede a hlas, ktorý som počul aj dnes, keď spievala. Taký hlas by nikoho nezabil.

Pri slivke sa čosi pohlo. Áno, teraz to šuchoce nohami a blíži sa k plotu.

„Nie si hladný?“ ozve sa polnočná presne takým hlasom, aký som si predstavoval.

Zavrtel som hlavou, neurčito. Zdalo sa mi, že sa usmiala a povedala: „Poď.“

Preštveral som sa teda cez plot a nasledoval ju až do vnútra. Kým sme prešli zadnými dverami, neustále som stúpал do niečoho mäkkého a slizkého, ťahalo sa to po podrážkach ako obrovská slina. Keď som vošiel do kuchyne, do hrnca práve pridávala zeleninu.

„*Ochutnaj.*“ núkala mi do úst slepačí vývar na vareške. Zlízal som ho a pochválil. Stále som nemohol uveriť, že s ňou hovorím, že ju mám rovno pred očami.

„*Zvykneš variť v noci?*“ nedalo mi.

„*Hej, mám rada, keď je ticho a nik mi nevraví, čo mám robiť.*“ odvetila poza chrbát, keď pridávala viac soli.

„*Minule si plakala,*“ začal som „*to kvôli tvojmu otcovi, však? Ublížil ti? Alebo tie jeho slepice slepičie si na teba dovoľujú?*“

„*A nesadneš si?*“ ukázala vľavo, a tak som sa konečne rozhladol po izbe. Na moje sklamanie to bola obyčajná kuchyňa. Neviseli v nej kohútie ani slepačie nôžky, žiadne zvieracie či ľudské oči v zaváraninových fľaškách na polici. Vľavo, teda na pravej strane stál masívny drevený stôl s gumeným obrusom, akým ľudia bežne dekorujú svoje letné kuchyne. Dve stoličky, lavica, veľké zrkadlo. Na stene za mnou hodiny, ukazujú tri štvrte na päť, aj keď je len jedna hodina. Vľavo chladnička a menší mraziaci box, predom mnou starší sporák so zvyškom kuchynskej výbavy. Izba nebola ktovieako čistá, vlastne vyzerala, že ju dlho nik nepoužíval. Prešiel som prstom po ráme na zrkadle. Polnočná si to všimla.

„*Viem, všade je kopec špiny, ale toto som si vyumývala, neboj sa, neotrávim ta.*“ podala mi tanier s voňavou polievkou.

Mal som tisíc otázok, ale sadol som si a jedol a jedol a jedol a jedol a...

Zvierala ma svojimi stehnami, a ja som sa vôbec nevzpieral. Spievala mi pieseň, rovnakú, akú tomu kohútovi v záhrade. Potom som zaspal a prebudil sa až o pár hodín. Od tvrdej drevenej lavice ma všetko bolelo. Polnočná zase zmizla, svetlo bolo zhasnuté, ale aj v šere som predmety veľmi dobre rozoznal. Mohlo byť pred pol piatou. Dvere nechala otvorené dokorán. Šiel som sa teda pozrieť, či ju nájdem.

Až teraz mi bolo jasné, do čoho som to predtým šliapal. Krv a slepačie perie. Polnočná ho zbierala do rúk a na krv liala vodu. Keď si všimla, že ju pozorujem, len sa jemne usmiala: „*Teraz je tu čisto.*“

Lipový rád

Naše detstvo bolo perfektné. Povedané menej sofistikovaným výrazom vtedy tzv. mladej dámy „*supišné*“. Netrápilo nás nič. Nezaujímali nás dátum v kalendári, odhady zmeny finančných ukazateľov, predpovede počasia ani termín bankových prázdnin. O chlapcov sme sa ešte nestihli začať zaujímať. Jediné, čo sme si želali, bolo navždy zostať rovnako bezstarostné. A spolu sme si zaumienili, že sa nám to aj podarí. Spísali sme zoznam vecí nevyhnutných k tomu, aby sme nikdy nedospelí. Za každú cenu sme sa chceli vyhnúť nude, stresom, stereotypu a bezduchým zdvorilostným frázam, ktoré naša mama so starkou museli na povinných nedelňových návštevách stále prehrávať dokola, akoby ich mali nahrané na platni. V presne stanovenom poradí. My so Sophiou sme si na gramafóne radšej púšťali svieži černošský jazz. Ellis nás preto hrešila. Nikdy sa jej nepáčilo, že „*mladé slečny sú na svoj vek príliš roztopašné.*“ Podľa mňa nevedela presne, čo to slovo znamená. Zaiste chcela povedať „*roztomilé*“. To sme naozaj boli. Sophia mala krátku bielu sukničku s červenými a ružovými sedmokráskami. Ja som nosila károvanú sukňu na traky. Už som bola na kvety veľká. Navyše sedmokrásky sú biele. Aspoň tie za našim jazierkom boli. Mama nám každé ráno vyčesávala husté kučery a snažila sa upratať neposlušné vlasy do dvoch vrkočov, ktoré ozdobil obrovskými mašľami. Najradšej som mala modré stuhy. Sophia chcela ružové. Vravela som jej, že je to príliš dievčenská farba, ale ona nedbala. Vraj: „*veď ja som pleďsa dievšatko*“. A v tom mala pravdu, bola malé šušlavé dievčatko. Ďalšie argumenty som teda nehladala. Koniec koncov, ona z toho vyrastie. Ružové mašle! Moje mašle oveľa viac vynikali pri bielych podkolenkách. To vravel aj starký. A starký toho vedel veľa, lebo už aj vlasy mal šedivé. Každá vedomosť tlačí v hlave na koreň vlasu a ten potom zošedivie. Šediví ľudia sú preto najmúdrejší. Ellis vravela, že to sú všetko „*táraniny*“. Vôbec sa nevedela vyjadrovať. Používala samé smiešne znejúce slová ako *talafatky*, *humbug*, *krečoviny*, *haksne* a iné, ktoré som si nezapísala a preto si ich nepamätám. Snažila som sa ju poučiť, aby sa vyjadrovala zrozumiteľnejšie, ale vždy ma odbila, že predsa ona nie je študovaná slečinka ako panské deti. Tým myslela mňa a Sophiu. Ale ani my sme neštudovali, boli sme ešte moc malé. Niekedy jej musel človek všetko dlho do detailov vysvetľovať a takéto veci mala pritom vedieť aj sama. „*Nó, ja som to myslela tak, že...oné. Neni som z panského domu jak vy.*“ Klamárka. Bývala v našom dome odkedy som bola malá a umývala dlážky a riad v kuchyni. A náš dom bol panský, to vraveli ľudia. Asi tým mysleli, že otecko bol veľký pán. A keď Ellis u nás bývala, tak teda tiež bývala v panskom dome. A mala

sa vyjadrovať na úrovni. So Sophiou sme sa o tom rozprávali a prišli sme k záveru, že má lenivý jazyk. Jej forma reči bola vskutku pre ústa veľmi jednoduchá. Namiesto „dl“ hovorila jednoducho „ll“. Napríklad „myllo“ namiesto „mydlo“, alebo „umývallo“ namiesto „umývadlo“. Asi preto, že toľko umývala v tom umývadle, chcela si asi uľahčiť výslovnosť tak frekventovaného slova v jej repertoári. Ponúkla som jej, že ju budem doučovať, ona však na to odvrkla, že „*mne sa líbi jak vyprávam a inak sa mi neste.*“ Nerozumela som presne, kam že sa jej to mám odniesť, tak som radšej šla do záhrady, snažiac sa pritom jemne našlapovať na špičky, tak ako nás učila Madame Florence na hodine baletu, dúfajúc, že je to dostatočné „nesenie sa“. Najradšej z celého domu som mala práve záhradu. Bola tak veľká, že z terasy som nedovidela na jej koniec, kde bola mohutná železná brána. Otecko každý rok menil jej farbu. V to leto bola biela. Zatvárala sa len v noci, pretože cez deň cez ňu neustále prechádzali vozy, koče, sedliaci a záhradníci. My so Sophiou sme mali zakázané prejsť ňou bez dozoru. Nevadilo nám to. Príkazy, napomenutia a zákazy sme si vždy zakomponovali do hry, aby ich dodržovanie bolo pre nás zábavou. Napríklad za tou bránou, ktorá bola v skutočnosti zakliatymi železnými hradbami, bolo smutné kráľovstvo. Ľudia v ňom žili pospolu ako v iných kráľovstvách, každé ráno vstávali a pracovali, jedli čerstvý chlieb a okopávali zemiaky na poli, šli šatstvo pre kráľovskú rodinu a roznášali klebety. Neboli však šťastní. Sami to nevedeli a preto sa ani nepokúšali z kráľovstva odísť. Netušili, že za železnými hradbami existuje naša záhrada so svojimi zákutiami a rybníkom a domom veľkého pána. A tak si nažívali zo dňa na deň, ako boli zvyknutí. Pohľad na nich bol veľmi smutný. Nebezpečenstvo bolo v tom, že ich stav bol nákazlivý. Akonáhle niekto vstúpil do ich krajiny, rovnaký závoj apatie padol na jeho tvár a zastrel mu zrak. A ten úbožiak v momente zabudol ako vyzeralo šťastie. So Sophiou by sme nikdy tú hranicu dobrovoľne neprekročili. To, čo bolo za našou bránou, nebolo dobrodružstvo. Bolo to zoskupené vyhnanstvo. Ľudia tam žili pospolu, ale každý jeden z nich bol sám pre seba stratený. My so Sophiou sme tu boli samé. Ale to je cena, ktorá sa platí za slobodu. Občas ju nie je s kým zdieľať. Viedli sme o tom dlhé diskusné debaty pri lipovom strome, ktorý rozvoniaval celé leto. Starký z jeho sušených listov pripravoval v zime čaj. Vždy som si vypýtala plnú šálku, aj keď som sa ho ani nedotkla. Nechutil mi. Ale voňal ako leto pod rozkvitnutou lipou a bol horúci ako dotyk starkého roztrasených rúk. So Sophiou bol ten stom naším rozsudkovým miestom. Všetky podnety boli najskôr poctivo prediskutované, každá z nás predstavila svoj názor v tieni tých obrovských konárov a v prípade konsenzu sme vyniesli nad problematikou jednohlasný rozsudok. Tento bol potom zapísaný do Veľkej knihy Lipového rádu. Písala som ja, lebo Sophia vedela zatiaľ napísať iba svoje meno, aj to len foneticky – *SOFIA* s „F“. Na tému slobody a s ňou spojenej samoty sme sa zhodli na tom, že sloboda ducha vyžaduje vnútornú silu, ktorú nie každý jedinec vlastní a málokto sa ju snaží nadobudnúť dodatočne. Pre-

to je slobodných ľudí málo a musia sa pripraviť na samotu. Obe sme však boli presvedčené, že je lepšie byť sám a slobodný, ako byť spútaný spolu s ostatnými. Dohodli sme sa teda pestovať svoju silu a jesť veľa masného chleba s cibuľou, aby sme ostali navždy slobodní. Sophia navrhla jesť ešte aj cesnak, vraj po ňom smrdí z úst ešte viac ako z cibule a to zaručí, že si nás nikto nebude chcieť vziať a teda sa nevydáme. Musela som jej vysvetliť, že som nemyslela ostať slobodná bez manžela a že cibuľa je na silu, tak vravela mama. To že smrdí, je len preto, že ju Ellis určite zle umýva tým svojim myllo. Niekedy boli naše debaty na Sophiu príliš náročné a filozofické, ale aj tak sa stretnutí Lipového rádu zúčastňovala pravidelne a s horlivosťou tak presvedčivou, že sme sa unanímne dohodli ju z diskusií nevylúčiť. Myslím, že tieto naše tajné schôdzky, čarovné oslovenia, privilegované úlohy a dobrodružné potulky po záhrade pre nás obe znamenali viac než len hru. Bol to zmysel nášho detstva. Odzrkadlenie voľného letu našich detských túžob. Bol to dôvod, pre ktorý nás mama nemusela dlho naháňať do postele. Šli sme dobrovoľne, lebo to, čo sa nám v noci snívало, sme na druhý deň obdarovali reálnou podobou. Boli sme vládkyne sveta fantázií a všetko na pozemku našich rodičov nám ochotne slúžilo podľa našich potrieb.

Pamätám sa, ako sme raz v sobotu pred Slávnosťou viniča pri pravidelnej poobedňajšej Privilegovanej schôdzi milovníkov poézie nadobro vyriešili problematiku slobodného ducha vydatej ženy. S púpavovým vencom na hlave som slávnostne predčítala báseň Pociť od francúzskeho básnika Jean Arthur Rimbauda. Sophii aj mne sa veľmi páčila, bola o lete, o prírode a láske k nej. O pocite, ktorý sme s autorom zdieľali. „Je to jasné. Ja sa vydám za Jeana a Ty si môžeš vziať Arthura. Tak budeme môcť byť naveky sestry, lebo budeme obe Rimbaudove.“ Bol to skvelý plán. Aby sme našu dohodu spečatili, rozhodli sme sa vyliezť na posvätnú lipu a vyryť na najhrubší konár toto uznesenie vo forme iniciálok našich mien v srdiečku, tak ako sme to videli robiť zaľúbencov v americkom filme z Hollywoodu. Ako sa však ukázalo, naša lipa ešte váhu dievčenského tela nezakúsila a zo šoku, že sa na ňu niekto štvára, zlomila konár, na ktorý som sa vyšvihla. Báb a bola som na zemi aj s krvavým kolenom. Zo zvýšenou hladinou adrenalínu a plné vzrušenia sme sa spolu rozbehli domov. Prebehla som cez zadnú halu a len vďaka mokrej Ellisovej ruke na mojom zadku som si uvedomila, že podlaha bola práve umytá. „Čo mi sem beháte s tými špinavými čongálami?! Šak ja vám dám, vy uličnice! Kde ste to zas lézli, že ste celá krvavá? Užaj umyť porádne myllo!“ Ani som sa nestihla z toho štipľavého odtlačku Ellisovej dlane spamätať, keď sa vo dverách zjavila mama a za ruku ma odtiahla do detskej spálne. „Také veľké dievča, a správa sa ako chlapec! V Tvojom veku a liezť po stromoch! Prisahám, že dám tú lipu vyťať, aj tak nám celé leto špiní záhradu. Bože môj, pozri na to kolo! To treba ošetriť.“ Obliekla ma na slávnosť, no tentoraz mi učesala len jeden vrkoč. Na stoličke bola prevesená nová sukňa, skladaná, bez trakov. S dĺžkou po kolená. „Už

je na ňu najvyšší čas, tie Tvoje zjazvené kolená pekne skryje. Podkolenky, ktoré si ešte nestihla prederaviť, môžeš odložiť pre Sophiu. Mašle sa ti tiež už nehodia, vrkoč ti pridrží sponou.“ Celý čas mi opakovala, že už som slečna a budem sa tak česať, obliekať, vyjadrovať a čo je najdôležitejšie, musím sa tak naučiť aj správať. „Žiadni kapitáni, plavčíci, piráti, strokotanci a iné vymýšľačky. Hrávaj sa s bábikami a na čajové večierky. Ty moja krásna princezná, vyzeráš ako dáma! No pozri, nádherná ako z obrázku.“ Pozrela som sa do zrkadla a skoro som sa nespoznala, vyzerala som inak. Ako porcelánová bábika vytiahnutá z papierovej škatulky, s ktorou sa ešte nikto nehral. S jedným vrkočom a dlhou sukňou, ktorá skrývala rozbité koleno.

Šli sme v koči do mesta na slávnosť, cítila som sa ako v cudzej koži a takmer som sa bála pohnúť, aby som niečo na sebe nepokrčila. Sophia na mňa prekvapene hľadela a od úžasu zabudla privrieť spodnú sánku. Keď sme prešli bielou bránou, obe sme pohotovo zavreli oči, tak, ako sme to robili vždy, aby sme sa chránili pred prekliatím ríše za hradbami. Myslím, že to bolo tým pádom zo stro- mu, alebo dokonca kvôli Ellis a jej umytej podlahe. Snáď sa mama kvôli tej sláv- nosti príliš stresovala a bola nervózna z ockovho prejavu, ktorý mal predniesť na pódiu. Možno jej niečo povedala starká, či starostova žena, keď u nej bola na čaji. Každopádne v ten deň ma nenechala sedieť s viečkami pritlačenými na očiach. Zmenu môjho výzoru sa rozhodla zakončiť ešte poslednou úpravou. „Tieto vaše nezmyselné hry! Kto to kedy videl?! Vraj smutné kráľovstvo! Taká hlúposť! Už nie si malá, pozri akým príkladom si pre Sophiu. Prestaň robiť móresy a sed normálne s otvorenými očami. Už si na takéto vrtochy veľká. Správaj sa ako dobre vycho- vaná mladá dáma a otvor konečne tie oči!“ Keď videla, že na jej nabádanie ne- reagujem, len si nervózne obhrýzam spodnú peru, dodala: „Počúvaš ma?“ „Áno, mamička, ale...“ „Žiadne ale, Už si veľká a toto správanie je nanajvýš nevhodné. Čo povedia ľudia? Tak dost s týmito pochabosťami a otvor – tie – oči!“ A ja, právo- platná členka Lipového rádu, duch slobodný a ruka zaslúbená jednému z bratov Rimbaudových, žena nášho rodu a slušné dievča z panského domu s vlasmi sče- sanými do jedného hrubého vrkoča, som spravila to jediné, čo bolo v tej chvíli nevyhnutné. Otvorila som oči.

*Naďa Liptáková
27 rokov, Bratislava*

Krajina

Ušla.

Keď po niekoľkých dňoch zanechala za sebou les úplne dezorientovaná, ob- javila pred sebou akúsi krajinu. Pociťala obrovský nápor emócií, ale nechcela ich prezentovať, tak zaborila nohy do zeme poprášenej lístím a vykročila vpred. Kra- jina bez označenia sa rozlievala na niekoľkých metroch. Dookola bola obkreslená bielou čiarou a keď prišla bližšie, zacítila vo vzduchu vôňu sliviek. Možno to ne- boli slivky, bolo to niečo ostrejšie, niečo výraznejšie. Kráčala stále bližšie uvažujúc, čo v tej vôni spoznáva. Zastala, až keď zazrela staršieho pána vliecť nejaké veci k čiare. Vtedy sa nadýchla poriadne a celkom iste vedela, že vo vzduchu vonia slivovica. Nachvíľu ju to zarazilo. Potom prišla k pánovi v modrom obleku.

„Dobrý deň.“

Muž neodpovedal na pozdrav. Rozložil svoje veci a začal upravovať čiaru rov- nakou farbou. Podišla až k nemu, lebo si myslela, že ju nepočul. „Dobrý deň! Pre- páčte, že vás vyrušujem.“ „Pozor ženská, nešliapnite mi na to!“ Odskočila, hneď ako začula zvláštnu mužovu reč. Chcela sa ho opýtať ešte raz, možno by bol zho- vievavejší, ale videla už len jeho chrbát. Prekročila teda čiaru a vošla do krajiny.

Domy rysovali neurčité tvary, ktoré pripomínali všetky kultúry a štýly. Rozhlia- dala sa a v duchu si opakovala, ktorý by akému národu prisúdila, keď sa zrazu rozprestrela na asfalte. „Do kelu, nohu si tu dolámem!“ – vykričla. Vzápätí jej to prišlo ľúto. Cesty, všade kam dovidela, boli také rozbité, že chvíľu uvažovala, či nie je svet opačne. Toto by mohla byť deravá obloha, cez ktorú v noci presvitajú hviezdy. Z dumania ju prebral len kamión rútiaci sa asfaltovou oblohou.

„Blázon.“ – zahundrala si pre seba.

Slnko na oblohe značilo poludnie a ona začala pociťovať hlad. Po dlhšom vá- haní vošla do budovy s názvom Pub. Sedelo tu niekoľko mladých ľudí, ktorí sa bavili na vlastných slovách. Mali čudne nafúknuté tváre a lesklé oči plné múd- rosti. Spozorneli hneď ako vošla. Venovali jej dlhý nežný pohľad a medzi sebou si pošepkávali nejasné vety.

„Čo to má akože na sebe? WTF?“

„To odkiaľ prišla? Také niečo by som si neobliekla ani v najhoršom sne.“

„Tá sa teda vyzná. Nemala by radšej ani z domu vychádzať.“

„Veru a s takým faceom.“

Rozoznala iba hlasný smiech a otočené hlavy. Rozhodla sa preto opýtať krčmá-

ra (ospravedlňujem sa – barmana): „Dobrý deň, môžete mi prosím povedať v akej krajine sa nachádzam?“

Muž sa rozosmial, vyhodil do vzduchu pár fliaš a vážne sa opýtal: „Sex on the beach? Daiquiri? Mojito?“

„Čaj vás poprosím.“ – posadila sa na stoličku.

„Nemáme.“ – odvrkol a venoval sa už iba ostatným. Chvíľu ho pozorovala, až pokojne opustila budovu.

Prechádzala sa mestom, sem tam sa zohla pre nejakú smeť, čo ležala na zemi a odhodila ju do poloprázdného smetného koša. Lenže keď sa poobzerala, videla špinu všade. Papiere, rozbité fľaše, igelitové tašky, psie hovná.

„Toto je smetisko?“ – vyslovila polohlasno, pri čom sa vybrala za staršou ženou, ktorú chcela poprosiť o vysvetlenie.

„Prosím vás, čo je toto za krajinu?“

Žena zodvihla tvrdé oči. Mlčala.

„Čo máte vyštudované, že sa tak sprostoto pýtate?“ – vysuchla nakoniec cez pery, pokrútila hlavou a odišla.

Nedala sa odradiť a keď v dialke uvidela muža so psom, vybrala sa za ním. Ten spozoroval, že sa k nemu blíži, odsotil psa a pohol sa opačným smerom. Dobešla ho: „Prosím vás..“

Muž sa otočil plný zlosti: „Dajte mi pokoj, žiadneho psa nemám.“

Usmiala sa na psika, ktorý sa mu ňufákom otieral o nohu: „Toto nie je váš psík?“

„Nie.“ – odkopol ho.

„Prečo ste tak krutý?“ – zašepkala takmer plačlivo.

„Nebudem platiť žiadnu pokutu, nemám z čoho. Psa nemám a nikdy som nemal. Môžete si to overiť.“

„Nechcem vás kontrolovať.. chcem len vedieť v akej krajine sa nachádzam.“

„Vy nie ste štatista?“ – usmial sa a zahvízdal na psa.

„Nie som..“

Ešte chcel niečo povedať, no to už nepočula.

Nerozumela takému správaniu, ľudia aj krajina jej začali naháňať strach. Rozhodla sa, že vyhladá príslušný úrad, kde by jej mohli poradiť.

Na konci ulice uvidela veľkú šedú budú a s očakávaním, že to bude nejaké významné úradné miesto, zrýchliła krok. Zastala tesne pred ňou, obzrela si ju a pochválila svoju voľbu. Potom vošla.

Vo vnútri bolo plno. Ľudia postávali po chodbách, niektorí sa opierali o masné steny, iní držiaci v rukách rôzne tlačivá telefonovali alebo šomrali.

Bez toho, aby sa čokoľvek pýtala kohokoľvek, zaklopala na jedny z dvier. Keď sa dlhšie nič nedialo, zaklopala opäť a vošla. Miestnosť bola veľká, uprostred stál stôl a žena. V ruke držala cigaretu a vyfukovala dym cez otvoreného okno. Nakoniec cigaretu zahasila v kvetináči vyschnutej rastliny a nedbalo povedala:

„Sadnite si.“

Posadila sa.

„Prišli ste sa hlásiť?“

„Hlásiť? Och, nie..“

Žena si ju premerala nepríjemnou rýchlostou: „Tak čo otravujete?“

Preglga naprázdno. V hlave sa jej pozbierali spomienky na niečí život. Prečo je zrazu tak hrozne reálny? Toto nemôže byť náhoda. Kde sa vlastne nachádza?

„Chcela som sa len opýtať, čo je toto za krajinu?“

„Keď sa vám nepáči, odsťahujte sa!“ – zodvihla hlas aj zadok zo stoličky a zo skrinky vytiahla ďalšiu cigaretu. Len čo ju zapálila, vyfúkla teplý dym do miestnosti a presunula sa k oknu.

„Nerozumieme mi. Ja len neviem, kde sa nachádzam. Ako sa volá táto krajina?“

Žena sa násilne rozosmiala, dofajčila a vrátila sa na miesto, kde aj v koberci boli odtlačené jej ťažké chodidlá.

„Pozrite, keď sa chcete zaevidovať, čo by som vám teda odporúčala, budete mi musieť priniesť všetky tlačivá, tak ako sú uvedené tu.“ – ukázala na nejaký papier drobno popísaný čiernymi písmenami. Nestihla ešte ani zatvoriť ústa, keď dodala: „Ale musíte mi ich priniesť pre-fo-te-né. Ja nemám čas na to, aby som vám ich fotila tu u nás. To by bolo, keby som to tu musela každému prefocovať.“

„Ja sa ale nechcem evidovať.“

„Nemáte inú možnosť, ak si nechcete všetky odvody platiť sama. Čo predpokladám, že nechcete. Ste nezamestnaná, kde by ste na to zobrali.“ – povedala takmer posmešne.

„Nepomáhate mi..“

„Od toho tu ani nie som.“

„Tak od čoho?“

„Aby som vás zaevidovala. Vypíšeme papiere, niečo vytlačíme, niečo prefotíme, niečo vám pošleme domov – samozrejme do vlastných rúk a dohodneme sa, kedy sa budete chodiť hlásiť. To je všetko.“

„Ďakujem.“ – povedala celkom odovzdane, pretože uvidela na papieri, s ktorým sa žena ovievala, znak tejto krajiny. Vtedy pokročila k dverám. Pochopila.

„Tak prídte, keď budete mať prefotené všetky tie tlačivky, ktoré treba, dobre?“ Z hlasu jej znela totálna pracovná zaneprázdnenosť a pri zatváraní dvier začula štrnganie riadu. Mala takmer slzy na krajíčku, keď vychádzala.

Slnko už bolo na opačnej strane zeme a červenalo sa únavou. Krajina bola ešte čulá, tak bezútešne dojímavá. A nikto to nevidel.

So sklamaním sedela na lavičke pred úradom a vzdychala. „Čo sa to stalo? Bola hrdá, nezlomná, nebojácna..“

Ako tam tak chytala slzy do vrečka, uvidel ju starší pán. Bol jednoducho ob-

lečený, prešedivené vlasy zakrýval deravý klobúk a starý kabát mal zaprášený nepoddajnou zemou. Ľudia ho nazývali bezdomovec.

„Čo sa vám stalo, slečna?“- oslovil ju, pri čom sňal klobúk. Uprela na neho pohľad, zotrela vlhko z rias a usmiala sa. „Len mi je smutno.“

„Ste mladá, tešte sa. To starí smútia za mladostou.“

„Vy tu žijete?“

„Áno žijem, od narodenia a nikdy sa už inde žiť nenaučím. Je to môj domov.“

„Povedzte mi, prečo tu ľudia rozprávajú čudnými slovami? Prečo sa prezentujú čudnými skutkami? Prečo pozerajú ďalej ako dovidia?“

„Lebo sú sprostí.“- rozrehotal sa.

Vylakane na neho pozerala, no potom sa rozosmiala aj ona.

„Myslia si, že ak budú rozprávať iným jazykom, budú iní. Nerozumejú, že majú jazyk, ktorý je ich, chcú cudzí. Chcú cudzie gestá, cudzie skutky, cudzie životy.“ Pozrel na ňu belasými očami, pri čom si niekoľkokrát pohladil bradu. Obaja sa potom dlho dívali do ulice a každý sníval o niečom. Ale ich telá mali rovnakú teplotu.

Neskôr obrátila svoj trup k nemu a opýtala sa znova: „A prečo je tu taký neporiadok? Nikto sa snád nestará o čistotu mesta?“

„Horkýže,“- rozosmial sa opäť. „nemá to kto urobiť. Všetci majú vysoké školy, nebudú zbierať odpad. Ale v tomto meste je niekoľko manažérov odpadu, dokonca jeden minister čistoty. Tí majú asistentov, ktorí majú zástupcov a rôznych úradníkov. No na tie najspodnejšie miesta, napríklad zametač, umývač, smetiari, už ľudia nie sú.“

„A čo tá čiara, ktorá obreshuje túto Zem?“

„Čiara? Tá je tam, aby sa susedia nerozťahovali. A asi aj trochu poeticky – aby nás Pánbožko z neba lepšie videl. Radi sa nazývame ubiedeným národom, ktorému každý ubližuje, ničí ho a využíva. Nuž, tak aby aspoň on na nás nezabúdal.“

Celú noc sa rozprávali, snívali, spievali a žartovali.

Ráno vytvorili okolo nich kruh niekoľkí občania, ktorým vadil ich nenávistný spev. Kto si dnes môže dovoliť spievať bez toho, aby mal spevácky talent? Je to poburujúce. Nie je spoločensky prípustné, aby niekto len tak sníval a žartoval. Predsa je vedecky dokázané, že to ničí mozog a robí vrásky.

Ľudia zatínali pery, vystierali ruky. Občas prskli, občas si niečo šepli, až prišli dôležití.

„Áno, to je ona.. je našou pacientkou. Pred časom sme sa ju pokúsili integrovať do spoločnosti, avšak ako vidíte, neúspešne. Nesprávne si vykladá význam pojmu ľudia.“

A ľudia sústrasne pokyvkávali hlavami, keď ju odvádzali

Bránila sa? Sotva..

Tam a späť

Ostatne sa zohнем k zemiakovému kriaku. Pod vyžratý list podsuniem zaváraninovú fľašu a strasiem do nej posledné pásavé chrobáky. Telá, opancierované pevnými krovkami, láme tlak nárazu. Tupý tukot a následné prítlmené chrupnutie skladá melódiu, pri ktorej mi srdce bije údesom. Silnejšie kusy sa snažia vyštveľať z fľaše von, no na sklenenej stene sa im šmýka, nevdojak padnú zase späť. Bojovnosť je im neodškriepiteľná už z minulosti. Pásavky boli prinesená spolu so zemiakmi do Európy až z ďalekej Ameriky začiatkom 20. storočia. Neskôr, v čase Československa, keď sa plodina stala pre ľud druhým chlebom, premenovali chrobáka na imperialistického škodcu. To bolo vtedy, keď ich západ, v snahe zničiť pestovanú poživenu, zhadzoval letecky na úbohých Československých poliach. V prítomnosti spomienkovej melanchólie vlejem vriacu vodu do fľaše. Zopár škodcov, nie väčších ako necht, vypláva na hladinu. Zaočnené chrby sa kolíšu ako stroskotané lode na mori.

Matka sedí neďaleko, na lavici pred letnou kuchyňou. Prsty pokrivené reumou, podobajú sa drobným halúzkam, preberajú ruženec. Smútok, ktorý si nosí už 3 roky ešte nevyzliekla. Človek sa neľahko zbavuje zvykov.

„Už?“ Opýta sa a ja súhlasne prikývнем.

„Boli by spásali na holožer.“

Matka stojaca pri bráne sa vzdaluje. V skutočnosti sa však vzdalujem ja.

Cestička vyšliapaná v tráve sa napája na chodník. Ten okružne lemujе niekoľko panelových blokov. Pri vchode budem skôr ak zabočím opačne, k úzkej škáre medzi kotoľňami. Keď tak spravím, prejdem hustou bodličinou k odpadkovým košom. V rukách smetiariov opisujú kovové spodky pravidelné kružnice. Dalo by sa povedať, že koše sa kotúľajú po stojáčky. Predvádzajú mechanický balet v sídliskovom zovretí.

Byť je nasiaknutý hustým letným vzduchom. Hoci sa už pomaly stmieva, teplo sa vznáša v priestore. Slepou naráža do aj tak rozhorúčených prekážok. Hana sa skláňa nad prepismi, čo mala odovzdať už minulý týždeň. V plnej sústredenosti si ma vôbec nevšima. Pri pohľade na jej obnaženú kožu ma doháňa hlad.

V chladničke hľadám zvyšky večere. Fašírku, ešte zo včera, neprihrievam. Kdesi som čítal, že odopieranie buduje človeku pevnejší charakter. Hoci mi nie je po chuti, zjem fašírku za studena.

Na noc sme si zvykli nechávať okno otvorené. Nech sa lepšie dýcha. V šere

možno rozoznať siluetu Haninho tela. Pritisnem sa k nej, načo sa odtiahne. Zrazu ma doženie hlad, cítim ako mi pevné charakter.

Rozmrzenosť z predošlého večera si prenesiem do práce. Požiadavky kolegov odkladám na dobu neurčitú. Vyhovám sa pritom na množstvo práce, nedostatok času, alebo ich bez upozornenia posielam rovno do riti. Prekvapené grimasy, ktoré si bez tak osvojili, mi rázom zlepšia náladu. Fingovanú prácu si krátim pozorovaním kancelárskeho života spoza monitora. Kolega, ktorého mi dávajú za príklad, vytiahne zo zásuvky krém. Z plastovej tuby vytlačí bielu mazľavú pastu. Rozotrie si ju po laktoch. Pozvoľne sa chytím tých svojich. Zopár šupín suchej kože mi ostane na prstoch, začínam sa báť o svoj zadok.

Na obed sa nezberám, od rána ma čosi tlačí pod rebrom. Možno preto tá mrzutosť. Ustatý bolesťou sa prikrčím v stoličke. Tlak v bruchu neprestáva, ba naopak, vyžaruje čoraz väčšou intenzitou, preto dýcham cez zuby. Keď ma kolega obviní z rušenia, rovno sa zvalím na zem, kde sa zvižďam v krčoch. Obraz sa mi na okamih rozostrie. Milióny rozpixelovaných plôšok, ktoré sa nekontrolovateľne mihotajú. A potom ktosi zhasne.

Matka sa dotkne otcovho nosa. Podľa nepokojného výrazu, ktorý sa jej usadí v kútikoch pier, usudzujem, že čosi nie je v poriadku. Dlhu chvíľu otca mlčky obhliada. Očami prechádza od vrytej jamky na brade cez vpadnuté líca k spánkom, neskoršie prebzikne na očné viečka, čo sa jemne chvejú. Zastaví opäť na nose.

Ustarostene si sadne k otcovým nohám. „Umierajúcim sa menia nosy“

Podídem k lôžku, a naozaj. Kedysi ostrý nos nasmerovaný do hora naberá na ovále, dierky sú malé ako arašidy. Prizriem sa lepšie. Vidí sa mi, že uši sú tiež cudzie. Kohosi iného, len nie tie otcove. Navyše sa i pery sfarbili do modrosiva. Rovnakej farby je vychodený asfalt na chodníkoch medzi bytovkami, ženina pleťová maska z mŕtveho mora, či oblek, ktorý vyťahujem zo skrine len príležitostne.

Otec zastoná. Aj v tom stone sa čosi mení. Hĺbka naráža na plytčinu. Tam sa rozprskne na všetky svetové strany. Nestradí sa postupne ako pri ozvene. Mizne bez debát, rázovito. Ako keď mäsiar seká do kosti.

Matka vytiahne z kabely zrkadielko, priloží k otcovým nozdrám. Na odrazovej ploche sa zarosí.

„Dobre je dožiť doma. Pôjdeme za doktorom, nech nám ho pustia.“

Vrzgot dvierok na nemocničnom stolíku ma prinúti otvoriť oči. Hana sa zhýba k poličke, do ktorej vkladá sieťku s pomarančmi. Obhliadam sa po izbe. Tmavozeleň pásik opisujúci jej obvod delí stenu po výške na poly. Posteľ mám umiestnenú pri okne. Vidno z neho do parku s dospelými topoľmi. Slnéčné lúče sa držia na ich vrcholoch. Na druhej strane susedím s ďalšími hospitalizovanými. Tvária sa, že

spia a možno aj naozaj. Mať návštevu v nemocnici je v skutku chúlolistivá záležitosť, tak ako pre chorých, rovnako aj pre tých ostatných- zdanlivo zdravých. Problém spočíva v cenzúre. Nikdy nie je jasné, čo človek môže povedať, a čo už nie.

„Prišiel nedoplatok...“ zrak pritom premyslene sklopí. Ostych, ktorý predstiera už dobre poznám z predošlých výstupov.

Tvárim sa, že nepočujem. Hana zopakuje a ešte aj pridá.

„Si obyčajný debil, debil egoista!“

Na vedľajšej posteli sa zvlíni perina a ja s určitosťou viem, že muž nespí.

Na hádku nemám sily. Ukážem na zásuvku, v ktorej mám odloženú peňaženku. Hana z nej vyberie dvadsiatku a rýchlo zasunie do vrečka. Skôr ako odíde, vyžiadam od nej zrkadielko. V odraze si prehliadam nos. Zdá sa, že sa nemení. Uši sú tiež moje. Zatiaľ sa na seba podobám. Jemné šuchotanie visiaticich toboliek topoli ma učička k spánku.

Ticho, ktoré pohltilo sotva počuteľný bzukot z chladiacich boxov sa deformuje na elektrinou nabitý hluk. Taká je tíš v márnici. Vybrúsená, čakajúca na kus tuhého človeka.

Na striebornom voze so štyrmi gumenými kolieskami, ako na podnose, nám doniesli otca. Nahého, v zmenenom osvetlení. Skrehnuté ruky mu zabudli dôstojne uložiť. Ostali v krči na hrudi. A na plešatej hlave sa rozosiali modré žilky. Aj mŕtve telo si žije svoj vlastný život. Život mŕtvol.

„Dajte mu protézu. Nech nie je lačný“, povie matka žene z pohrebnej služby, ktorá sa chtiac, či nechtiac vkradla do rodinnej intimity. Vkradol sa do nej ešte muž, čo nám priviezol otca k dverám. Do tváre mu nevidno, v zásade sa drží v úzadí. Ilúzia, že ide o muža bez tváre ma chvíľkovo upokojí. Niektoré scény z obyčajného života sa vryjú človeku hlboko do pamäti. Je to asi vtedy, keď s ťažkosťou prehltnem hlien, ktorý sa mi nahromadil v krku. Matka položí umelý chrup k otcovej hlave. A ja rozmýšľam, či aj zubatá nosí protézu...

Ráno sa prebudím celý prepotený. Snažím sa natiiahnuť k stolíku, do ktorého mi žena uložila náhradné pyžamo. Pri každom pokuse vychýliť sa z postele a zmeniť tak ťažisko tela, zacítim pod rebrom bodavý výstrel. Radšej ostanem ležať tak ako som.

Poobede mi sestrička prinesie malú sklenenú misku, prekrytú väčšou, rovnakého tvaru. Sú to Petriho misky. V ich vnútri je ukrytých zopár žľzných kamienkov. Podobu s imperialistickými škodcami si nemôžem nevšimnúť. Predstava, že žili vo mne, ma sužuje väčšmi než útrapa spôsobená operáciou. Misku s kameňmi sa snažím prehliadať, aj napriek tomu z nej nemôžem celé dopoludnie spustiť zrak. Chytá ma predtucha, že kamene sa hýbu. Akoby sa chceli zo skleneného vákua dostať preč. Tam, kde im bolo najlepšie, nazad do vnútra orgánu.

Mesačné svetlo odokrýva nemocničnú izbu o čosi veľkorysejšie ako kedykoľvek predtým. Kamene nasiaknuté lunárnou žiarou vo mne vzbudzujú čoraz intenzívnejší pocit viny. Ani vratkými driemotami, ktorými sa snažím prekonať noc, sa mi neulaví. Sťažka sa obrátim na bok, chrbtom ku kameňom. S nevôľou sledujem topole kolísajúce sa v slabom letnom vánku a zrazu mi príde ľúto. Hany a zatajených peňazí, otca, ktorému zabudli dôstojne zložiť ruky. Ľúto mi je aj imperialistických škodcov, kolegov, vybratých kameňov a všetkého, čo sa kamsi nenávratne vytratilo.

Zo zemiakových kriakov ostali holožery. Musel som prehliadnuť chrobáka schovaného pod listom. Napokon matka je už stará, na škodcov nestačí. Chodníkom posypaným drobným štrkom prejdem popri letnej kuchynke. Fasáda z nej opadáva, ani okno nedolieha. Pod rodiacou jabloňou, neďaleko vchodu do rodného domu, sa zaprisahávam, že chyby pri najbližšej návšteve vyspravím.

Matka spí s otvorenými očami. Rukou prejdem ponad zraky, mliečne viečka sa rozkníšu ako kolibričie krídla.

„Aj sa Vám snívalo?! Prisadnem si k matke na posteľ.“

Prikývne. „Cestovala som vlakom... Dlho. Tam a späť.“ Naraz sa odmlčí.

Vo vlasoch zacítim jej chvejúcu sa dlaň. Ustatú hlavu vložím do matkinho mäkkého lona a vzápätí sa vynorí tušenie, že žiadna cesta späť neexistuje.

Rasto Piovarči
33 rokov, Piešťany

Ceruzkou na oči

Nad ránom pocítila, ako jej tvárou bubnuje tupá zdĺhavá bolesť. Len tak nedbalo sa vlnila popod kožu. Pre spiacu tridsaťročnú ženu to nebolo doteraz nič nezvyčajné. Ale dnes bola bolesť príliš silná na to, aby zostala naďalej v spánku. Prebrala sa. Nos... Schmatla ho a vytvorila z dlaní nad ním skrýšu.

„Rastie?!“ Nie. Je taký ako večer.

Rukou siahla pod posteľ a nahmatala malú dámsku kabelku. Kým odkopávala zo seba perinu, vytiahla z nej zrkadielko. Pozorne sa doň zahľadela. Musela preskúmať každý jeho kúsok. Zväčšil sa? Možno. O stotinu milimetra. Zazdalo sa jej to, ale istotne to bolo len rýchlym pohybom ruky so zrkadlom. Mala pocit, že tupá bolesť sa o chvíľu vráti späť do líc. Akoby sa do nej pripravovali vraziť obrovské mračná tlstých múch.

Rozkričala sa na spolubývajúcu. Už niekoľko týždňov spávali vedľa seba, pretože mala v noci strach. „Prečo si ma tak maľovala?! Prečo?!“ Ale ona sa prevalila a zošuchla perinu. „Zbláznila si? Šlo len o obyčajné líčenie na tvár, nič viac.“ Odvrkla a zahrabala sa do periny.

Všetko sa udialo pred viac ako mesiacom, v tom slnečnom meste. Na námestí sa počas akcie Krajšia žena nechala nalíčiť novými šminkami na tvár. Zvýrazniť oči ceruzkou, líca farbou, pery rúžom. „Už vtedy som mala povedať nie.“ Nemohla ale tušiť, že sa všetko zvrtnie. Jediným nepatrným dotykom ceruzky na tvár.

„Nekrič, bola to obyčajná predvádzacia akcia!“

„Nie, ty si to zavinila!“ Spolubývajúca si ju prezrela, ale nič zvláštne si nevšimla.

Rozbehla sa von. Kúpi si novú kabelku, aby sa rozptýlila a prišla na lepšie myšlienky. Nevšimaf si! To by jej v tejto chvíli pomohlo najviac. Prešla okolo kostola a zamierila priamo do obchodného domu. V lesklom skle otáčacích dverí zazrela siluetu svojej postavy a rozmazanú tvár. „Predsa.“ Vetu zamlčala a vošla medzi ľudí.

Ale v hlave jej neustále hučala ozvena. Celkom jasne počula toho malého chlapca povedať to hnusné slovo. To bolo všetko, čo vyniklo v šume rečí prinajmenšom tisícky ľudí na jednom mieste. A cítila, že sa to týka práve jej. Chlapček sa na ňu uprene díval. Zaujalo ju to natoľko, že ani nevedela, či vetu vyslovil predtým, než sa na ňu pozrel alebo až potom. Lenže teraz to bolo vonku. Povedané. Tušila, že sa na ňu v tom momente zadíval každý nakupujúci. Všetci akoby smerovali len na jej tvár. Zatúžila rozbehnúť sa na dámske záchody a tam si dorezať tvár, aby si ju prestali všimaf. V mysli si neustále opakovala to jediné slovo, ktoré zachytila od

chlapca. Prečo ho len vyslovil?! Zabešla za kút, kde bolo menej ľudí a opatrne si ohmatala tvár. Nič. Hm. Trocha. Zrkadlo. Musí všetko dopodrobna skontrolovať.

Možno by si mala začať zapisovať z každej kontroly tváre podrobnú správu. Zošit by nosila schovaný v tajnom vrecku pod tričkom. A k nemu by priložila malú ceruzku. Po týždni by zistila, že sa všetko zväčšuje o nepatrné tisíciny milimetra. Ale obava, že celá záležitosť by bola nad jej hlavu, jej nedovolili spraviť ani čiarku. Nenabrala odvalu na to, aby všetko zmerala a zapísala stav.

Dobešla za chlapcovou rodinou. „*Prosím vás, môže to váš chlapec ešte raz zopakovať? Nepočula som.*“ Na hlas jej šliapalo akési zúfalstvo, ale ubránila sa smiechom. Rodina ostala v rozpakoch a ten drobný chlapec sa rozkričal. Osloviť rodičov bol nezmysel. Už to vedela. Ale predsa, čo ak ju chcel na niečo upozorniť. Varovať ju!

„*Nie, na vás sme nevolali. Vlastne, nevolali sme na nikoho, okríkli sme len nášho syna.*“ Pokúsili sa jej vysvetliť situáciu. Nebrala ich vážne. Toto mala byť výstraha! Prečo sa snažia teraz všetko zatajiť?

„*Ten chlapec, ten váš chlapec to vyslovil!*“ zadržovala slzy a v hrdle jej začalo oťažievať. Slovo za slovom šlo čoraz ťažšie von. Ten päťročný sopliak určite zvolal nejakú vetu a bolo to pre ňu. Veď sa jej tak uprene díval do očí. Určite sledoval len jej tvár a tam... „*Povedal to!*“

„*Čo si si všimol?*“ prudko sa obrátila na chlapca, chcela ho schmatnúť za plece, ale ten sa vytrhol rodičom z rúk a utekal s plačom cez dav ľudí. Jeho matka sa nepokojne strhla a ponáhľala sa za ním.

Ostala uprostred prechádzajúcich ľudí sama. Musí nájsť záchody a zistiť, čo sa stalo s jej tvárou. Zaznel oznam pre zamestnancov. Chcela sa započúvať, porozumieť, ale nedokázala sa sústrediť. Kdesi v tom chraplavom zvuku ešte zachytila to hnusné slovo. Nenávidela ho. Prečo ho musia vyslovovať? Chcú jej ubližovať? Otvorila dvere, na toaletách bolo množstvo žien. Stáli až po veľké zrkadlo nad umývadlami. Nemôže tu zostať pred ním. Pozorovali, čo robí. Alebo rýchlo naberie odvalu a celkom nepozorovane sa zahľadá.

Siaha do kabelky. Vyberá maľovanie na tvár. Aby oklamala ostatných tým, že si vylepší make-up. Zbadá sa v zrkadle. Je nenamaľovaná. To nie je možné! Zabudla ráno? Nemôže si na nič spomenúť. Keď odchádzala spolubývajúca sa zakryla celá perinou. Hádka jej nestála za pokazenie celého dňa. Táto osoba bola posledné mesiace pre ňu...zadusí myšlienku. Ešte raz nazerá do zrkadla. Veď nemá ožehlené šaty. Vlastne, má ich na sebe už štvrtý deň a vyzerajú, akoby v nich aj spávala. Prečo ju na to spolubývajúca neupozornila? Otvára dvere a odchádza. Uvedomuje si, že cíti pot. Nevie s istotou potvrdiť, či to smrdí ona. Teraz skúša nenápadne privoňať.

V tom jej za chrbtom zarezonoval mužský hlas. „*Pani, váš,*“ nedopočula slová, dvere vĺzgali, ale tušila, že šlo práve o to. Čo s ním je! Prečo si ho nevšimla v zr-

kadle? Prečo sa zaoberala šatami? Ako to, že jej to neprišlo na myseľ? Teraz stratila toľko času obyčajnou hlúposťou. Musí sa naň pozrieť. Veď práve pre to sem išla. Musí ešte raz preveriť, čo sa deje.

„*Deje sa niečo...?*“ Zazrela päťdesiatnika, ševelil na ňu perami. Rozprával a ona mu nerozumela ani slovo. Zhluk slabík. Musí na ňu teraz takto? Potrebuje premýšľať, čo spraví ďalej. Kým skúšala zaostriť zrak na lesklé obkladačky a nájsť v nich svoju tvár, prudko ju chytil za ruku a pokúsil sa odtrhnúť preč. Čo sa do nej stará! Ako ju bral, stále rozprával a jej zadunelo v hlave to slovo. Vyslovil ho znova. Hlu-pák. Načo? Vie to aj sama, tak prečo jej to všetci hovoria. Veď nikto ju tu nepozná. Dav je anonymný, ale silný a ona jediná v ňom vyčnieva. Pretŕča sa v nákupnom centre ako modelka.

Na stanici v slnečnom meste cítila sladkastú vôňu. Neustále sa dotýkala tváre a prstami akoby čosi merala. Snažila sa to robiť nepozorovane, aby si ju nikto nevšimol, ale opäť do nej dorážal pocit, že ju neustále sledujú všetci cestujúci. Náhle strčila ruky do vrecka v tričku a nahmatala lístok. Čo je to za nezmysel, akým smerom to vlastne má ísť? V tom ho pustila a jej prsty okamžite zamierili k tvári. Rastie! On sa zväčšil! Za tú krátku chvíľu, čo naň nemyslela, narástol. Líca jej vibrovali, chveli sa. Zošpúlila pery. Končekmi prstov donekonečna prehmatávala celú tvár. Nemohla rozlíšiť, či sa zväčšil. Neustále narážala do chumáča vlasov a zúrivo ho odhadzovala na bok, zapletala ho, schovávala za uši. Ale vlasy po chvíli spadli späť do tváre. Po chvíli prišla na to, že keď sa nehýbe, tak sa zväčšuje. Po tisícinách milimetra. Musí chodiť. Spravila prvé kroky po nástupišti a rukami skúšala zmeny na tvári. Nechty jej kreslili červené pružky, ktoré po chvíli zmizli a tak vyzerala stále prirodzene. Stokrát si premietala chvíľu, ako príde domov, drzo vpáli do kúpeľne, nech je tam ktokoľvek a vyrazí ho bezočivo von. Musí celú tvár dôsledne skontrolovať.

Zbadala ich na poslednej lavičke. „*Je to ona, určite to bude ona. Spýtajme sa.*“ Boli dvaja a volali na ňu. „*My si vás pamätáme, boli ste na tom maľovaní, na námestí, vy ste mali...*“ Nedopočula, pretože zahučal vlak. Vedela, čo chceli povedať... Nie, nehovorte to! Už nikdy nevyslovte to slovo! Nikdy! Rozumiete?!

Kričala. Hluk škripajúceho vlaku. A oni, dvíhajúc sa z lavičky, videli vychudnutú postavu ženy s vpadnutými lícami a nápadne trčiacim nosom, ako čosi zapisuje do malého zošita. Ceruzkou na oči.

Michal Mendel
28 rokov, Bratislava

$$2 - 1 = 0$$

matematické šialenstvo

Cítil sa takmer úplne normálne. Až na ten zvláštny nutkavý pocit a pocit neúplnosti.

Ležal na posteli.

Len tak z pasie si začal počítat svoje končatiny:

Jedna ruka

Jedna noha

Druhá ruka

Jedna noha

Tretia ruka.....

Niečo sa mu zdalo chybne.

Logaritmy mu nikdy až tak nešli. Nemal ich jednoducho tak rád. Skúsil teda derivovať a následne začal odznova:

Jedna noha, jedna ruka, druhá noha, hlava.

Usiloval sa nahmatať si druhú, no tá chýbala. Nevedel síce prísť na to, akú funkciu by plnila druhá hlava, ale cítil, že mu chýba. Začali mu slziť oči. Hlasno sa rozplakal, pretože mu naozaj veľmi chýbala.

Rukou číslo jedna si nahmatol miesto, kde nebola hlava číslo dva. Pod obväzmi cítil mokvajúcu ranu po hlave číslo dva, bolestivú na dotyk.

Stále mu unikal správny výsledok. Zaumienil si teda výpočet overiť skúškou správnosti. Pozrel na piktogram nad východom, zobrazujúci bieleho panáčika s dvomi rukami a dvomi nohami, na zelenom pozadí, so šípkou smerujúcou do bieleho kvádra.

Počítal končatiny panáčika:

Jedna ruka, jedna noha, druhá noha, druhá ruka, hlava, jedna šípka, jeden kváder.

Počítal končatiny svoje:

Jedna hlava, jedna ruka, jedna noha, druhá noha.

Druhá ruka, jeden kváder a jedna šípka chýbali.

Všetko si to predstavil v rovnici- na ľavej strane končatiny panáčika, na pravej svoje. Rovnica však nesedela, a tak skúsil na svoju stranu dosadiť premennú X.

„Čo do riti je X?“

Od hlbších filozofických úvah nad premennou X ho vyrušila veta, rozliehajúca

sa celým (zatiaľ ešte nijak bližšie nedefinovaným) priestorom:

„Pán doktor- pacient sa vám preberá, ale je ešte dosť mimo“.

Trochu ho to zarazilo, ale ešte skôr, ako tomu stihol venovať viac pozornosti, stál pri ňom docent v bielom plášti- asi ho tiež zaujala doposiaľ nevyriešená premenná X.

Z práce bol zvyknutý, že niektoré komplikovanejšie zadania riešili spolu s ústavom teoretickej fyziky. Vždy odtiaľ prišiel nejaký divný, excentrický týpek. Opis by na neho sedel, len jeho slová nedávali zmysel:

„Neviete si nahmatať nohu?“

To preto, lebo sme vám amputovali ruku!“ - povedal docent v bielom plášti miesto privítania, alebo predstavenia sa a zamyslene sa poškrabal po brade, provokačne chýbajúcou pacientovou rukou.

„Snívam?“

„Možnože.“

A sníval.

Vonku za oknom horeli padajúce žirafy.

Urobil by pre ňu hocičo. Dokonca jej položil kvety k nohám.

Na hrob.

Plakal.

Cítil súčasne hnev, lásku, beznádej, šialenstvo.

Nevedel si zvyknúť na svet bez nej. Nevedel si zvyknúť ani na svet s ňou. Ale cítil, že mu chýba.

Svet mu naopak nechýbal vôbec.

Vykročil. Predieral sa davom smútiacich a nevšímal si ich tváre. Každého z nich by vymenil za ňu. Možnože i všetkých. Opustil priestor poslednej rozlúčky, podišiel k autu, otvoril kufor auta a vybranou motorovou pílou si odrezal ruku.

Zomrela.

Cez víkend sa chystal spíliť jabloň na záhrade.

Dominik Hlubina
21 rokov, Staškov

Medzi jablkom a zemou

Pamätám si, ako starý každý rok zbieral jablká. Drvivá väčšina rokov sa niesla v znamení jeho nadávok, to vtedy, keď mu ich napadla múčnatka. Trochu závistlivo pozeral do susedovej záhrady, kde rástli jablká hladké a krásne ako ženský zadok a červené ako hrebienok nášho kohúta, ktorý skákal po každom cudzom návštevníkovi. Mama vždy hovorievala, že jablká u nás sú preto choré, lebo sa doma hádame. Susedia sa nehádavali a jablká mali zdravé, a jeden známy, ktorý býval o pár domov ďalej, musel svoju jablňu zofať, pretože odkedy svoju ženu zbil, neurodila mu už ani jedno jablko, mohol robiť, čo chcel.

Všetci moji kamaráti mali na dvore jablone a tento indikátor pomerov v ich domácnostiach naozaj nikdy nesklamal. Nikto iný si ale vzťah medzi stavom ovocných stromov a stavom ľudských vzťahov nevšimol. Ľudia si to neuvedomovali, keď boli šťastní, bolo pre nich prirodzené, že jablňu krásne zarodila – šťastie predsa priťahuje šťastie a jablone nie sú také neohladuplné, aby im ho pokazili. Naopak, rozhádaná domácnosť videla v pokazenej úrode len ďalší úder osudu. V bludných kruhoch plávajú aj jablká.

So Šansónikom sme sa zhodli, že pestovanie jablka nie je pre nás vhodné a nás hodné. Tlapli sme si, že chceme byť kozmonautmi. Teda, on chcel byť astronaut. Povedal mi, že astronauti lietajú ďalej, ako kozmonauti, pretože tí letia len do kozmu, zatiaľ čo astronauti cestujú astrálne, čo mi ale nevedel vysvetliť. Potom aj ja chcem byť astronaut, povedal som s presvedčením. Ale Šansónik mi to vyhovoril. Ako kozmonaut budem vraj lepší a astronautika je vraj veľmi nebezpečná. Ne povedal som mu, že práve to nebezpečenstvo ma priťahuje. Bol som dostatočne múdry na to, aby som zbadal, že chcel byť jediný astronaut v škole, a možno aj v dedine.

Šansónik bol Šansónik preto, lebo jeho otec bol Šansón. Tá prezývka mu prischla v krčme – ale keďže pochybujem, že niekto z krčmového osadenstva vedel, čo šansón je, mám podozrenie, že to bolo nejaké opilecké, zle vyslovené a zle započuté skomolenie slova šampión. Pretože Šansónikov otec sa za šampióna rád vydával.

U Šansónika na dvore bola už len jedna jablňu, ktorá každý rok urodila zopár skorých, letných chorľavých jablák, ktoré ani nikto nepozbieral a preto sme sa nimi ohadzovali. Jablká, ktoré neboli pekné ani keď pekné byť mali, keď viseli na strome a svietilo na ne slnko a padal na ne dážď a malé bledé červy sa hrali na dážďovky a budovali si v nich svoje jablčné paláce, boli teraz, rozmačkané, rozbité,

rozkotúlané roztopašnými sopliakmi, ešte škaredšie. Dužina na augustovom slnku hnedla a tie mäkkšie, ktoré už postihla hniloba, sladkasto zapáchali a opíjali sa na nich muchy. Spúšť, ktorú sme po sebe zanechali, nemohla ostať bez povšimnutia. Nie po tom, ako sme párkrát trafili omietku na Šansónikovom dome a flaky, ktoré na nej rozkvitli, sa nechceli nechať odstrániť ani vodou so solvinou, ktorú sme rýchlo namiešali. Vedeli sme, že sme nezodpovední, vedeli sme, že si nič nevieme vážiť, vedeli sme, že sme darmožráči, vedeli sme, že z nás nikdy nič nebude – vedeli sme to, lebo sme to počuli už viackrát, než do koľko sme sa v škole stihli naučiť počítat. Ale po tejto jablčnej vojne sme sa ešte dozvedeli, že – a nás sa to napriek omnoho väčšej iracionálnosti, než ako mali ostatné zúfalé lamentovania našich rodičov, dotklo omnoho viac – že pôjdeme do pekla, lebo jablká sú boží dar. A, samozrejme, dostali sme remeňom, až sme mali červené rite. Viac nás ale trápilo to prvé, lebo podľa toho, čo rozprával farár a vlastne všetci ľudia okolo nás, peklo nebolo práve vhodné miesto na kozmonautiku. Ani na astronautiku.

Najhoršie je, že sme nešli ani do pekla, ani do vesmíru. A obaja sme to urobili preto, lebo sme spoznali Marínu. Vlastne, poznali sme ju už dlho, ale keď po prázdninách vstúpila do triedy, obom, mne aj Šansónikovi, nám bolo niečo nápadné. Nedalo sa to zbadat na prvý pohľad a aj keď otvorila ústa, zistili sme až po chvíli, čo nám na nej nesedí. Cez leto jej dali dole zubný strojček. A úsmev, ktorý bol spútaný ako človek v reťaziach, ktoré ho nielen špatia, ale aj zahanbujú, sa zrazu vystrel a žiaril, ako väzeň, ktorý nielen po rokoch dýcha čerstvý, slobodný vzduch, ale ktorého meno je aj očistené a on sa smelo môže pozrieť každému do očí. Ale to, čo umocňovalo dojem z úsmevu, sa nachádzalo o bradu, krk a hrdlo nižšie. Marína si ako prvá z dievčat v našej triede uvedomila, že chce byť žena. So Šansónikom sme dlho sedeli pod jablňou a dumali, či Marína chce byť žena, pretože ju k tomu vyzvalo jej telo, alebo si ona prvá uvedomila, že ňou chce byť a telu neostávalo nič iné, ako poslúchnuť. Abstraktnosť tejto otázky, neprimeranej nášmu veku, znásobená našimi naozaj len veľmi hmlistými predstavami o tom, čo sa pod Maríninou košielkou naozaj skrýva, urobili z jej poprsia niečo, čo sa nám vkrádalo do snov, plávalo to v polievke, rástlo to na stromoch namiesto jablka, viselo to zo šnúry na bielizeň alebo sme to jednoducho cmúľali v ústach a až po krátkom úľaku sme si uvedomili, že je to guma na ceruzke. Bolo to všade a hoci Šansónik ukradol otcovi noviny, v ktorých sa na nekvalitnom čiernom papieri obnažovali ženy a muži mali tváre nie nepodobné svätcom zobrazeným na dielach svetových maliarov, práve vo chvíli, keď do nich vstúpila blaženosť a božie milosrdenstvo a najdokonalejšia rozkoš im zaplavila údy tela, a papier bol taký nekvalitný, že sme nevedeli, čo sú chlpy pod pazuchou ženy a čo len škvrna od tlačiarenskej černe a čo cenzúra, ktorá sa na niektorých stranách vyskytovala, napriek tomu, že Šansónik zvykol sledovať svojich rodičov cez kľúčovú dierku, keď sa mu zdalo,

že z ich spálne vychádzajú podozrivé zvuky a keď sa k nim nastahovala aj jeho sestra s frajerom, tak aj ich, takže keď si primyslíme to, že keď bol malý, kúpaval sa spolu so svojou starkou, pretože tá mala vždy plné ústa rečí o šetrení vody, vychádza nám z toho, že mal pomerne slušný prehľad o ženskom tele, napriek tomu sme vnímali Marínine prsia ako niečo nepredstaviteľné, ako niečo, čo nemožno dosiahnuť, ako niečo, čo získajú tí, ktorí budú dobrí a pôjdu do raja, do opaku toho, čo nám bolo sľubované, a keby sme vtedy vedeli, že mohamedánom sľubujú do raja sedemdesiatdva panien, skúsili by sme to s Alahom nejako uhovoriť na jednu Marínu a zmenili náboženstvo, lebo to, ktoré sa nám vyhrážalo peklom za pár zničených jabĺk, sa nám aj tak nepozdávalo.

A tak sme začiatkom toho septembra zabudli na naše vesmírne ambície, lebo načo sa vznášať vo vesmíre, keď je tam len tma a ticho a zem odtiaľ vyzerá maličká ako necht na palci a Šansónikove astronautické astrálne cestovanie, ktoré by z neho na škole, ba vlastne v celej dedine urobilo hrdinu, bolo ešte neatraktívnejšie. Keby sme vtedy čítali básne, určite by sme to vedeli vyjadriť nejako vzletnejšie, napríklad, že celý vesmír sa aj tak skrýva v Maríne, so všetkými slnkami, planétami, hviezdami, hmlovinami, kométami, hviezdnyh prachom, červenými obrami, modrými trpaslíkmi, vesmírnymi stanicami, raketami a vesmírnym odpadom, so všetkými súhvezdiami (poznali sme Veľký voz!) a s planétou 927854 FY 1987, ktorej názov sme našli v jednom zaprášenom školskom atlase u školníka v kutici, keď nás tam zavrel, lebo sme behali po chodbách, napriek jeho opakovaným upozorneniam, že máme prestať, a keď zbadal, že Šansónik má namiesto prezuviek na nohách tenisky, z ktorých opadávalo blato, lebo vonku sa vtedy počasie zbláznilo a pršalo už piaty deň v kuse a chodník, ktorý viedol popri škole a ktorým sme my každé ráno niesli svoje nádeje a očakávania a obavy a zmätky, všetky zapríčinené Marínou, sa zmenil na jednu veľkú blatnú cestu, takže keď ten školník zbadal Šansónikove tenisky, rozčúlil sa ako nepríčetný a zamkol nás do kutice a odišiel, šomrajúc si, že privedie riaditeľa, ale neprivedol nikoho a pravdepodobne na nás zabudol, lebo sme tam trčali štyri hodiny a počuli, ako ostatné deti kričia a dupocú ako stádo bizónov keď sa končilo vyučovanie a starší si šli zapáliť pod blízky most a mladší sa domov rýchlo prezliecť, napísať úlohy a napriek dažďu ísť sa von hrať, a my sme stále trčali v tej kutici, až kým nás nenapadlo vyliezť malým okienkom, ktoré bolo veľké akurát tak na to, aby si školník doň mohol vyložiť popolník, ale zvládli sme to a ocitli sa na školskom dvore v daždi, ktorý nám padal za krk a mne na dovtedy čisté školské prezuvky. A ako sme tam tak stáli (pretože pár minút sme tam naozaj len stáli a dumali, či si ísť do školy po veci, alebo neriskovať stretnutie so školníkom a ísť hneď domov), mali sme pocit, že vďaka dažďu, ktorý nás výdatne polieval, pomaly vrastáme do zeme, že nám vyrastajú na nohách korene a vliezajú do zeme a my sa odtiaľ už nikdy nepohne-

me a budeme tam večne stáť ako sochy na výstrahu všetkým deťom, ktorým by sa nechcelo do školy prezúvať a potom ešte aj behať po chodbách, ale stalo sa, čo sa stať muselo – okolo, ako kráľovná so svojou suitou, prechádzala Marína a my sme mali pocit, že si svojimi prsiami svieti na cestu ako reflektormi a kam svetlo z nich dopadne, tam neprší, ale svieti slnko a kvitnú konvalinky. Nevšimla si nás.

Ale na druhý deň, keď sa táto príhoda rozniesla po celej škole, že nás zlý školník zavrel do svojej kutice a určite s nami plánoval urobiť niečo strašné, keď nás tam držal tak dlho a my sme odtiaľ nebojácne ušli, stali sme sa hrdinami. Školník mal z toho problémy, ale nie také vážne, aby sme kvôli tomu museli mať výčitky svedomia.

A Marína si nás v ten deň dlho prezerala, až sme z toho boli obaja nervózni. Nevedeli sme, ako reagovať – uniesť jej pohľad sme nevládali, po pár sekundách sme ho odvracali s tvármi červenými ako jablká, ktoré rástli na Maríninom dvore (tí mali krásne jablone!) .

Vonku bolo toľko vody, že sa topili dážďovky, ale nám to neprekážalo, lebo sme so Šansónikom mali svoj úkryt – obrovskú betónovú rúru za riekou, zarastenú trávou a trstím, ktorá tam musela byť už veľmi, veľmi dlho, lebo niesla znaky bezdomoveckého života, ale žiadneho bezdomovca sme tam nikdy nevideli, a tak sme tam chodievali my. Z jednej strany bola rúra zahrnutá zeminou z blízkeho svahu, takže tam bolo sucho a pohodlne. A keď sme sa rozhodli, že tam pozveme Marínu, Šansónik odtiaľ vyhnal všetkých pavúkov a mŕtvolu potkana, ktorá sa rozkladala pri vchode a ktorá pre nás bola skúškou odvahy pred vstupom do rúry, ktorú sme museli zakaždým podstúpiť, aby sa potvrdilo, že sme hodní byť v rúre, odkopol o pätnásť metrov ďalej. Nepriznal som sa, že možno viac ako Marínu, ktorá o tom nikdy nebude vedieť, to potešilo mňa.

Marína naše pozvanie prijala. Mohli sme byť vďační školníkovi, ktorý z nás urobil hviezdy, lebo predtým by asi neprišla. A keď som sa tam po škole blížil, srdce mi tíklo až niekde v krku, ba možno som ho už aj dávno vyplul, bol som nervózny ako som odvtedy už nikdy v živote nebol a topánky, ktoré som si doma starostlivo vyčistil, som opatrne kládol na suchšie miesta, aby som na nich nemal ani jediné škrvrnku a každým krokom, ktorým som sa blížil k tretej hodine, na ktorú sme boli dohodnutí, že sa tam so Šansónikom zídeme a potom pôjdeme počkať Marínu k mostu, som mal väčšiu chuť otočiť sa a utiecť domov a na druhý deň sa vyhovoriť, že ma starý nikam nepustil.

Ale on už tam bol. A bola tam aj ona. Boli tam spolu sami, zišli sa skôr, ako sme boli dohodnutí a urobili zo mňa hlupáka, lebo ja som prišiel o štrnásť päťdesiatosem a oni tam boli očividne už aspoň hodinu a výborne sa spolu bavili, Šansónik založil oheň (asi bol čarodejník, lebo všetko drevo naokolo bolo mokré) a Marína bola vyzutá, nohy mala od blata a sukňu nad kolená a fialovú blúzku a na hlave starý klobúk a vedľa pravej ruky položený dáždňik a vedľa ľavej ruky čižmy,

ktoré mala vyzuté. Na rozdiel odo mňa, oni sa vôbec netvárili prekvapene, keď ma zbadali. Absolútne mi to pokazilo náladu. Nemal som chuť rozprávať sa s nimi a tak som mlčal, čo len nahrávalo Šansónikovi, ktorý bol samý vtip a keby bol stredovek, určite by urobil kariéru ako šašo prinajmenšom na kráľovskom dvore.

Utiel som odtiaľ ako vojak z vopred strateného boja a keby mnou nestriasal hnus už len pri myšlienke na to, zachoval by som sa tak nepekne, že by som im tam hodil tú mŕtvolu potkana, nech im ešte viac spríjemním pekné chvíle. Šansónik bol zradca, tak rozhodla správna rada mojej mysle a priateľstvo s ním sa s okamžitou platnosťou ruší.

Bolo to smiešne, obaja sme boli do Maríny zamilovaní a obaja sme ju chceli a nikdy nám nepripadalo zvláštne, že sme najlepší priatelia a zároveň sokovia. Až v ten deň mi to došlo a niečo také som Šansónikovi nemohol odpustiť. Podrazil ma a bol tam s Marínou sám a pozeral sa jej na kolená a na fialovú blúzku, ktorej vrchný gombíček bol koketne nedbalo rozopnutý a odkrýval cestu do stredu zeme. Len myšlienka na to ma privádzala do zúfalstva.

Ale na druhý deň v škole ma prekvapilo, že Šansónik bol smutný a s Marínou sa vôbec nerozprával. A Marína bola veselá ako vždy, ako kráľovná v obklopení svojich nohsledov, najžiarivejšia, najobľetovanejšia, jediná žena v našej triede.

Mal som sto chutí Šansónikovi odpustiť, lebo som bol zvedavý, čo sa stalo a aj preto, lebo som sa nemal cez prestávky s kým smiať a cez hodiny s kým vyrušovať.

A uprostred hodiny matematiky, keď sa na tabuli miešali písmená a číslice a čiary a týždenník nestíhal zotierať, lebo učiteľka bola vo švungu a plne zaujatá svojím vyučovaním, na rozdiel od nás žiakov, ktorí sme boli akosi zvláštne ospalí, že sa nám nechcelo ani vyrušovať a tak sme len nezáživne odpisovali číslice do zošita, alebo kreslili postavičky na obaly zošitov alebo pozerali na kvapky dažďa stekajúce po oknách, a len ja som písal na papierik odkaz Šansónikovi, lebo som to nevydržal a chcel som všetko vedieť, práve do tohto ničnerobenía sa ozvalo zaklopanie na dvere, čo všetkých prebralo z letargie a každý ako keby sa prebral z driemot; vo dverách stál zástupca riaditeľa so školníkom a pohľadom hľadali Šansónika.

„Šimonovič, zbalte si veci a poďte s nami“, a na učiteľku: „Hanka, zapíš ho do triednej knihy, dnes sa už do školy nevráti!“

Pozreli sme sa na seba a obaja sme sa na seba uškrnuli, mysleli sme si, že si školník spomenul na Šansónikove zablatené tenisky a táto spoločná spomienka stačila na to, aby som mu odpustil. Na Marínu sa ani nepozrel.

To bolo v stredu. Šansónika som videl až v nedeľu. Ale už od tej stredy som vedel, že Šansónik nemal problém kvôli zablateným teniskám. Mama mi prezradila, že Šansónikovho otca, známeho ožrana, ktorý svoju ženu bil a ani Šansónik sa

zvyčajne nevyhol bitke, chlapa, ktorý bol známy tým, že vedel za hracím automatom sedieť aj štyridsať hodín v jednom kuse bez toho, aby vstal a šiel na potrebu alebo sa najesť, ale ktorý bol zároveň známy ako najšikovnejší klampiar v kraji, teda v prípade, že nemal vypité, našli utopeného v priekope pri ceste, ktorá bola plná vody a do ktorej starý Šimonovič, Šansón, šampión, spadol, keď šiel domov z krčmy.

Na pohrebe, ktorý sa konal v sobotu, som nebol, hoci rodičia šli. Nechcel som vidieť Šansónika v takej situácii.

V nedeľu som šiel do rúry. A Šansónik tam už bol, sedel na betónovom spodku rúry, hneď vedľa pahreby z ohňa, ktorý založil v utorok pre Marínu a fajčil. Bez slova ma ponúkol a ja som si po prvom ľaku potiahol, zakašlal som, ale potiahol som si ešte raz, aby som mu ukázal, že nie som žiaden šupák a potom, keď sa mi zatočila hlava, som si sadol vedľa neho.

Nehovoril o otcovi a ja som to nechcel spomenúť prvý. Namiesto toho spomenul Marínu. Vraj keď som v utorok utiekol, zdvihla sa po chvíli aj ona a povedala, že musí odísť. A keď ju Šansónik odprevadil po most a potom šiel nenápadne ešte hodný kus za ňou, videl, ako sa stretla s Jožom Danieliškom a on ju bozkal a ruky mal pri tom položené na jej bokoch a ktovie kde mu ešte zablúdili, keď sa už Šansónik nepozeral, lebo ten utekal ozlomkrky preč, lebo Marína, tá Marína o ktorej prsiach sme snivali a pre ktorú sme sa vzdali kozmonautiky aj astronautiky, tá Marína chodila s Jožom Danieliškom, deviatakom, ktorý mal hustú hnedú šticu a všetky dievčatá od nás za ním šaleli.

A potom Šansónik povedal, že v deň otcovho pohrebu si všimol, že na starej jabloni vzadu v záhrade, ktorá nerodila už roky a Šansónikov otec už roky hovorieval o tom, že ju vytne, visí zopár krásnych jabĺk.

Ale vraj boli trpke.

J A Š Í K O V E K Y S U C E X L V .

J A Š Í K O V E K Y S U C E

Zborník vybraných súťažných prác účastníkov 45. ročníka celoslovenskej literárnej súťaže

Vydala: Kysucká knižnica v Čadci v zriaďovateľskej pôsobnosti Žilinského samosprávneho kraja

Zodp. redaktorka: PhDr. Blanka Králiková

Zostavovateľka: Viera Višňáková

Grafické spracovanie: Norbert Kotrbánek

Tlač: Mgr. Milan Vakula, Kysucká tlačiareň

Náklad: 100 ks

Rok: 2013

ISBN 978-80-88708-37-7

S FINANČNOU PODPOROU
MINISTERSTVA KULTÚRY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

